

Alfred Nedergaards slægt, tilbage til år 1700.

Alfred Nedergaard Engelsborg Viborg 1990.

Når man begynder at slægtsforske, er det selvfølgelig af nysgerrighed og interesse, men det er også fordi at nogle få i hver generation finder glæde og fornøjelse i at kende sine aner, sine rødder, og så skal disse efterkommere naturligvis have en mulighed for at fordybe sig i deres forfædres familier, hvor kom de fra, hvad førte dem sammen som ægtefolk, og hvad måtte de lide og slide sig igennem. Slægtsforskning er ingen let sag, man støder ustandseligt på blindgyder og forvirrende navnespind, og mange kirkebøger er skadede af mug, vandskader, eller af mus der har bygget rede af bøgerne, eller bøgerne er halvt eller helt brændte ved tilfældige ildløs, og så kommer man ikke længere der. Og så de gamle præster – nogle kunne ikke skrive så det kan læses, og andre skrev kun ganske lidt, og endnu flere stavede forfædrenes navne forskelligt ved fødsel, dåb, konfirmation, og begravelse. Mistede en familie mange børn og det var der mange der gjorde, forvirrer det også at det var skik at at de afdøde børns navne blev genbrugt, at de nye børn fik de afdøde børns navne, så i en kirkebog kan man støde på at en familie har fået døbt tre børn med det samme fornavn -- medens en sjusket præst skriver deres efternavne forskelligt, eller også bruger et stednavn, fra en eller anden lokalitet. At de nye børn fik deres afdøde søskendes navn var ikke underligt, for ingen ung familie ville vove at såre sine fire bedsteforældre ved ikke at opkalde mindst et af deres børn efter de gamle, det var at ære den ældre generation, det var en pligt, det skulle være sådan, og havde to af de ældre det samme navn, og dette var jo uundgåeligt når man havde brugt denne trafik i en uendelighed af århundreder, så ser man i gamle kirkebøger at selv om børnene lever i bedste stil, at en børnerig familie alligevel har flere børn med det samme navn, for alle de gamle skulle jo ”opkaldes”.

Ved en yngre fars eller mors død, efterfølgende giftermål og et nyt kuld skulle endnu flere opkaldes. Dertil kommer at der blev født mange ”uægte” børn, *for sjælen er redebon, men kødet er skrøbeligt*, og da de ulykkelige unge piger jo skulle op til alteret for at bekende deres synder for kirkegængerne og de ikke altid ønskede at fortælle hvem barnefaderen var, eller var betalt for at holde kæft om det, er det naturligvis ikke altid helt nemt at finde ens oldemor eller tipoldefar, men her er det lykkedes.

Hvor tungt det end føles når man tænker på disse unge piger, hvis liv på det nærmeste var ødelagt, kan man ikke lade være med at smile af de feje dobbeltmoraliske missionske barnefædre, der nu sad nede på bænken og svedte, medens pigen bekendte sine synder for selveste gud, og al menigmand, disse svedende farisæere var ofte pigens arbejdsgiver, som hun var betalt for ikke at afsløre, og det var skik at det blev udlagt at faderen var en ukendt tjenestekarl, som var rejst fra egnen for længst. Jo -- det har været et detektivarbejde, langsommeligt, møjsommeligt, men også meget spændende. Orker folk nu at sætte sig ind i de forhold som almuen havde levet, og levede under, kan man ikke undgå at blive følelsesmæssigt berørt, og blive taknemmelig for tiden efter den anden verdenskrig. I de 250 år vi følger slægten skete en udvikling, men ej meget ændredes i bondefolkets hårde liv. Bonden (hele landbefolkningen) var analfabeter, der fandtes ingen form for oplysning i almuens kummerlige trældom, kun vilde rygter, angst, overtro, samt omfattende sladder og fordømmelser. De evindelige sygdomme og soter hos mennesker og husdyr afstedkom en glædesløs tilværelse og skabte en uhørt hårdhed og råhed hos almuen, blandet med enfoldig religion og brændevinsnydelse. Vore nære forfædre levede under godsejernes totale enevælde, for de enevældige konger havde kun godserne som deres statslige administrationsapparat, til skatteinddrivelse for at kunne forsvare vort fædreland, til at levere bondesønner til flåden og hæren, oftest i årevis, til de evindelige krige mod svenskerne og tyskerne, som totalt drænedes almuen for al kraft til at udvikle Danmark fremadrettet. Det var ubegribeligt barske forhold og tider, tyveri og mord blev dømt lige, og gav dødsstraf, tyveri ved hængning, og mord ved halshugning, og kvindelige ”hekse” blev bål-dømt.

Vi skal frem til 1840, inden "kagestrygning" (offentlig piskning) og brændemærkning blev forbudt. En "uheldig" pige kunne forhen blive hængt for usædelighed, men sjældent hvis barnefaderen var ud af almuen, men hvis ophavsmanden var en betydningsfuld, så skulle hængningen gå hurtigt. Fortalte pigen hvem der havde bragt hende i ulykke, kom, efter hendes aflivning, arbejdsgiveren i forhør, og når han så nægtede usædeligheden, blev han jo ikke modsagt og var dermed frikendt. Barsedødeligheden var stor, og mistede en ugift pige sit barn ved vuggedøden, eller den trætte pige havde lagt sit barn ihjel, eller det svagfødte barn bare udåndede, risikerede pigen også galgen eller bålet, heksebrændingerne sluttede først omkring 1700, og det var ikke kun offentlighedens straf, for befolkningen var så indskrænket at når soterne bortrev hele børneflokkene, eller kvæget døde, og for eksempel en enkekvindes gik fri, så måtte hun være heks, og der var endda dem som havde set og hørt at konen havde løftet op i skørterne, og havde pisset ind på gårdspladsen i den værst ramte ejendom, mens kællingen skreg og vrælede djævelske eder og forbandelser imod folk i det hårdt ramte hjem. En fjer kan blive til ti høns når uvidenhed dominerer, og sladder er den eneste fornøjelse. Overtroen og det okkulte, blandet med præsternes moralske bandbuler og fuselbrændevin, florerede, og byens beboere bandt nu kællingen, den djævelsk ondskabsfulde heks, og kytede hende på bålet. Der forekom mere humane metoder, kloge hoveder havde regnet ud at hvis man bagbandt kællingen så arme og ben var tvunget sammen på ryggen, og man slængede madammen i gadekæret, så kunne man se om hun var heks, for druknede mæren med hovedet nedad var hun skyldig, og druknede hun med hovedet opad var hun jo ikke heks, og uskyldig, og kunne blive begravet inde på kirkegården. En kvinde taget i selvtilfredsstillelse, eller hun fik skyld for det, var besat djævelen og dermed heks. Dødsstraffen gjaldt også ved rømninger fra flåden og hæren, samt for "omgængelse imod naturen", det vil sige homoseksualitet, og virkeligt, eller påstået, "omgængelse imod naturen" i bondens stald. 14. marts 1813 blev Hobro-pigen Anne Cathrine, halshugget og brændt på bålet for tyveri og brand. De tunge mentale, legemlige, og økonomiske byrder og lænker, som bondebefolkningen kæmpede med hver en dag, medførte ofte ønsket om døden frem for livet, og selvmord florerede blandt unge piger der var kommet galt af sted, blandt soldater der var indkaldt i årevis, og blandt fæstebønderne som ikke kunne føde deres hustru og børn, ej havde såsæd til året efter når tiendet og fæsteafgiften var erlagt, og valgte fæstebønderne, i nødens stund, familien frem for skatten, kom træhesten frem. Træhesten blev brugt i hæren og på godserne, og var en trekantet bjælke med den skarpe kant opad, og her kom mændene til at ride med hænderne bundet på ryggen, og med vægte bundet på fødderne. Det var naturligvis smertefuldt, og kunne give invaliditet, men var også spottende nedværdigende, mere end ridefogedens pisk, krabasken, eller flådens og hærens "ni-halede kat", eller gabestokken, hvor bypøblen fandt morskab ved at spotte staklen. Træhesten blev dog ved lov forbudt i året 1787.

A.D. Jørgensen skriver i 1882, i den tids formuleringer: Ingen karl ønskede at blive fæstebonde, herremanden brugte truslen om ellers at tage karlen til soldat for at få ham til at fæste en gård, når bonden var død, og et sørgeligt vidnesbyrd om nøden var de hærskarere af tiggere, der bestandigt, især om vinteren, færdedes på alle veje, store flokke af forfrosne børn, hjælpeløse kvinder, vanføre mænd, ja hele flokke af ødelagte gårdmænd og husmænd, som ikke havde kunnet overkomme de byrder, der påhvilede dem, og nu foretrak tiggerstaven for hungersdøden.

Til disse ynkelige kår svarede det lavmål af oplysning og det lave stade af sædelighed, som bonden for det meste indtog, der herskede en utrolig råhed blandt almuen, drik og overdådighed (pral) var dens livsnydelse, slagsmål og hårde revselsler af de underordnede lige fra hjemmet til hovmarken og eksercerpladsen dens (almuens) daglige vane, urenlighed på krop og i hus dens ydre præg.

Hvad under da, at disse kår oftest udviklede et trællesind, som var vanskeligt tilgængelig for andres indflydelse: *mistænksomhed, fejhed og usandfærdighed*. Nogle af de flinkeste (kvikkeste) unddrog sig trældommen ved at rømme i tide, i Holland og England var der fuldt op af vore bønder-sønner, der udvandrede til kolonierne eller lod sig hverve til fremmede krige.

Men de tilbageblivendes kår blev derved des ringere. Citat slut. (skrevet 1882)

Her følges min slægts *første fjerdedel*, op til morfar, smeden, Peder Laursen Hvam.

Den 30. marts, år 1752, indfandt der sig på Karmark Gods, vist under Ulstrup Slot, to sagkyndige vurderingsmænd, nemlig Christen Jørgensen og Niels Madsen, begge af Hiermind, for at vurdere den nyligt afgangne Morten Lauridsens bo, og for at skifte mellem hans efterladte hustru, enken Karen Giermandsdatter, og deres fælles børn. Karens og afdøde Mortens seks fælles børn var som følger: Lauers Mortensen 15 år, Johanne Mortensdatter 14 år, Christen Mortensen 9 år, endvidere Giermand Mortensen 7 år, Anne Marie Mortensdatter 4 år, og Michel Mortensen 2 år.

Desuden skulle vurderes og registreres, gårdens besætning og diverse materialer, samt avl og indbo. Gården, der er en selvejergård, har i 1752 værdien: Hartkorn = 4 tønner, 4 skæpper og 2 fjerdingkar.

Det er syvårige Giermand vi skal følge, for han viderefører vor slægt.

Drengens mor, enken Karen, var datter af Giermand Pedersen og Johanne Michelsdatter i Taul, og Giermands morforældre, Giermand og Johanne, blev viet i Mammen kirke den 18. november 1703. Det har ikke været mig mulig at finde frem til Morten Lauridsens forældre – Giermands farforældre. Børnenes mor blev enke som 43 årig, og hun giftede sig ikke igen, som det ellers var skik og brug, og også en pinende nødvendighed, både for at få arbejdskraft og senere forsørgelse.

Karen selv, og børnene, drev gården videre indtil den ældste søn, Laurs Mortensen, overtog denne. Ved folketællingen i 1787 ser vi at hun stadig forsørges på gården, 78 år gammel, og i kirkebogen ses at Karen Giermandsdatter dør den 5. marts 1789, 80 år gammel.

Bette Giermand har formentligt arbejdet hos moderen indtil han blev voksen, og da blev møllerkarl i Tindbæk, og var sikkert fuldbefaren i at tolde af folks kornsække, da ungersvenden dristigt vovede at forpagte Tjele Vandmølle, en gård under godset, som malede godsets korn som en del af afgiften til godset, men forpagteren drev ellers møllen, og gården, og åle-gården, som sin private forretning. På et tidspunkt begynder man at skrive ungersvendens navn som Germand, og det var måske på den tid at han gik i giftetanker? Han var nu møllersvend i Tindbæk mølle, og han bliver gift med Karen. Karen Madsdatter, Germand Mortensen bliver viet i Skiern kirke den 14. sep. 1778.

Hustruen, Karen Madsdatter, var datter af en Mads Christensen af Ilsø, og dennes unavngivne brud. Ved forældrenes vielse 31. juli 1757, omtalt som fæstemø – men, Karen blev født 2½ måned senere, den søde kløe og kødets lyst, havde fået overtaget, og formentlig efter et missionsk sang-lege møde.

I Auensbjerg Godsarkiv læses følgende: den 6. okt. 1778, indfandt sig på godskontoret enkemanden Jacob Nielsen, kræmmer og husmand, for at skifte efter sin afdøde hustru, Anne Madsdatter.

Til at arve er hendes fader, bonde i Ilsø, Karmark, og hendes lillesøster Karen Madsdatter, gift med Germand Mortensen, Tjele mølle. Efter opgørelsen skyldte husmand Jacob Nielsen sin svigerfar 40 rigsbankdaler, dengang en formidabel sum, så der var nok kun gæld at arve.

Til vandmøllen i Tjele, som parret nu drev, hørte cirka 40 tdl. mark og eng – og forpagteren havde ”stemmeret”, og til at fange vandløbets ål. Det gik rigtigt godt for Karen og Germand -- godsejeren på Tjele var svært tilfreds med sin forpagter, det ses jo af at Germand drev foretagendet i hele 42 år. Germands kone, Karen, mister sin far, Mads Christensen, Ilsø, i 1789.

Parret har nu været i møllen i elleve år, og har også avlet adskillige børn, og herunder flere piger. Det bliver deres datter, Ane Kirstine Germandsdatter, født 3. maj, 1795, der viderefører vores slægt.

Ane Kirstine Germandsdatter, bliver senere min oldemor.

Hvam- slægten stammer sandsynligvis fra Hvam ved Thorning og Kjellerup, idet vi i Mammen kirkebog kan læse at Christen Hvam havde en bror i Mellem Vandet, en bror i Dalsgaard, samt en søster fra Herkegaard, som bar et barn i kirke, og at hendes mand, hr. Mikkelsøn, stod fadder. Præsten i Mammen skriver: *Den 3 marts 1709 er Anders Hvam begravet, 78 år.* Altså født 1631. Ligeledes står et andet sted: *Christen Hvams moder, fra Duelund, bar barnet til daaben.*

Den 30. april 1758 begravnes i Mammen en Christen Hvam, 66 år, og samme dag konen, 65 år.

Det ser ud til at Hvam-slægten enten har formået at arbejde sig til penge, eller også har de kunnet snuse sig frem til rigsdalerne ved snusfornuftige og ”praktiske” giftermål.

På den her tid var kongemagtens repræsentanter i samfundet alene godsejervældet og præstevældet. Præsterne fik ingen løn dengang, men havde præstegården at leve af, og så fik de en skilling hver gang de prædike i kirken, idet folk skulle gå op til alteret og, svøbt i et bette stykke papir, lægge en fem eller tiøre i en skål. Jordpåkastelsen var en pligt, og var det om vinteren kan man se at der var en tre, fire begravelser på samme dag – og altid om søndagen.

Ville de pårørende have en god ligprædiken, skulle de betale ekstra for talens pæne ord. Man kunne få en pæn tale for halvtreds ører, og for en krone kunne man få en overstrømmende rosende omtale. For en rigsdaler, som kun de færreste ville, eller kunne betale, blev afdøde, efter endeløst opremsen af alt det gode den afdøde havde bedrevet, her på guds grønne jord, lukket direkte ind i himmelen. Dette nævnes fordi det ofte ses i kirkebøgerne at præsterne gjorde meget stor forskel på folkene fra deres egen missionske omgangskreds, til almindelige mennesker, og ”ned” til folk fra fattiggården. Ved fattigfolk står der kun: Fattig Ane død, 60 år. Eller: Halte Niels død, 70 år.

Christen Hvam var gårdbonde i Mammen, og den ældste søn overtager gården, medens nummer to, Laust Christensen Hvam, drager til Foulum, Tjele, sikkert til familie, eller bekendte af forældrene.

Det er Laust Christensen Hvam, der bringer slægten videre.

Den 17. nov. 1747, bliver han trolovet med Maren Hansdatter, og viet i Tjele kirke 29. nov. 1747.

Deres første barn døbes 17. nov. 1748, med navnet Christen – de avler otte børn sammen, men så dør Maren, 39 år gammel. Men disse otte børn følger vi ikke her.

Laust Hvam er 41 år, og står med sine otte børn og sit arbejde, og inden tre måneder har han giftet sig med den kun 25 årige Ane Kirstine Andersdatter, fra gården ”Vester Tjele”, tæt ved Tjele Gods. Ikke alene får han sig en ung kone på gården i Foulum, men nogle år senere får han også datteren, Maren, anbragt som kone på ”Vester Tjele”, gift med sønnen Søren Andersen.

Laust Hvam, og unge Ane Kirstine, går straks i gang med Lausts andet kuld børn, syv stk. yderlige. Deres første barn døbes den 1. sep. 1765, og kaldes Anders – nummer syv i den nye flok fremstillet den 25. april 1784, i kirken, og døbes Laurs. Der sker nu det sørgelige at Laust Hvam også mister sin anden hustru, og Ane begravnes i Foulum den 21. maj 1786, kun 47 år.

Laust Hvam har nu en af gammel jord, og nyopdyrket lynghede, anseelig gård -- ved folketællingen i 1787 er alle syv børn af andet ægteskab på gården – vi læser: Laust Christensen Hvam, enkemand efter andet ægteskab, 64 år, Anders Laustsen 22 år, Maren Laustdatter, 17 år, Christen Laustsen, 15 år, Peter Laustsen, 12 år, Jørgen Laustsen, 10 år, Maren Laustdatter, 6 år, og Laurs Laursen, 4 år.

Det er den yngste, Laurs Laursen Hvam, født 1783, som bliver min oldefar.

Bemærk to Maren tøser, og at præsten skriver bette Laurs efternavn, Laursen, i stedet for Laustsen.

Laust Hvam gav sine sønner af begge ægteskaber en solid uddannelse, de fik foruden landbrug også lært som bødker, vognmager, tømmer eller smed.

Fremsynede Laust Christensen Hvam, jordes på Foulum kirkegård den 29. juni 1794, 71 år gammel. Sønnen Laurs, er både bødker og hjulmager, da han senere flytter til Vammen.

Han har højst sandsynligt også tjent på ”Vester Tjele”, hos sin storesøster Maren, og da denne gård ligger i skel til Tjele vandmølle, er det da ikke så mærkeligt at han får øje på, og lyst til, møllerens Ane Kirstine Germandsdatter, og dertil kommer jo at en møller som regel var velanset, og velstillet. De to bliver viet i Tjele kirke den 18. okt. 1816, og da den gamle Germand Mortensen stadig stifler rundt på møllen, døbes og opkaldes deres førstefødte selvfølgelig Germand Laursen, 27. juni, 1817. Det næste barn er også en dreng, og døbes Laurs, den 26. jan. 1819.

Men nu flytter familien, og tager den gamle møller med, han har nu betjent møllen og egnen i 42 år.

Germand mister sin hustru, og Ane Kirstine sin mor, den 22. juli 1805. Karen efterlod sig 10 børn. I 1820 flyttede Laurs L. Hvam og Ane Kirstine Germandsdatter, samt børnene Germand og Laurs, og den aldrende møller, Germand, ud til et slidsomt pioner-arbejde på en hede-lod ned mod Rødsø. Germand flyttede jo med Ane Kirstine og Laurs til stedet, døde, og blev begravet, 11. marts 1822. Fjorten år senere, ved folketællingen i 1834, benævnes matriklen og landstedet som "Hedehuset". Laurs L. Hvam får her rigeligt brug for sin uddannelse som håndværker – til at fremstille redskaber til sig selv og andre, og til at brødføde familien i de mange år som gik, inden jorden gav noget avl. Med årene bliver der avlet ti børn i husmandsstedet på lyngheden, men hjemmet gav sønnerne en god uddannelse, og tre af dem bliver smedesvende, og en blev smedemester i Vammen. Ved folketællingen i Vammen by i 1845, læser vi om et bestemt hushold: Germand Lauersen, smed, 28 år, og hans hustru Kirsten Marie Larsdatter, 27 år, og deres søn Laurits Laursen, 1 år. Desuden også smedens lillebroder, smedelærling Mads Laursen, 21 år. Den senere fødte, Peder, er nu 14 år, og han bor stadig hjemme i "Hedehuset", som nok nu er blevet til en gård, Peder komme også i smedelære, sikkert hos sin storebroder, smeden i Vammen. Mads, født den 6. marts 1824, kommer hjem på gården, som han senere overtager.

Det er smedelærlingen Peder Laursen Hvam, født i 1831, der viderefører slægten.

Moderen, Ane Kirstine Germandsdatter, dør i Hedehuset og begravnes i Vammen den 19. sep. 1863. Faderen, Laurs Laursen Hvam, dør senere, og bliver jordfæstet i Vammen den 10. maj 1871, 88 år.

Der var på den tid tusinder af hektar lynghede. Fra øst for Viborg og til Ørum var der stort set kun dyrket jord omkring "Asmild Kloster" og "Houkjærgaard", og således også vest for Vammen by. Her lå i tusindvis af hektar lynghede, og disse arealer som tilhørte de store gårde, som igen tilhørte de store godser, kunne ofte købes for en beskeden sum, samt betaling for matrikuleringen.

Noget andet er at et nok så beskedent mål af rigsdaler, var næsten umuligt at rejse.

Det var formentlig Tjele gods der ejede lyngheden i retning mod Rødsø, eller måske "Sødal gods"? Da smedesvenden, Mads, har overtaget "Hedehuset", fortsætter han opdykningsarbejdet, og her er efterhånden blevet så stort et dyrket areal at gården senere kan deles i to, og der bygges nu en helt ny ejendom oppe ved Viborg landevej, ved det gamle Tingsted og de to gravhøje, som også kaldes Tinghøje, og den moderne gård kaldtes derfor "Tinghøjgaard", og det hedder den endnu.

Dengang var det sådan at når børn blev døbt, fik de kun et fornavn, f.eks. Mads eller Maren, opkaldt efter forrige generation, og faderens fornavn blev automatisk deres efternavn – i ældre tid tilføjet et søn/datter, og endnu senere ændret til et sen, altså Madssøn, og i senere tider forkortelsen, Madsen. Så nu kom Mads Laursen Hvams efterkommere til at hedde Madsen til efternavn.

Som tusindvis af andre driftige og arbejdsomme mennesker, ned gennem tiderne, præsterede de to generationer, Laurs og Mads Hvam, et omfattende og slidsomt arbejde, og på Vammen kirkegård står der stadig en mindesten, formentlig fra egen hedejord, for Mads Hvam og hans dygtige hustru. I Kongenshus mindeparks stenrækker, med navne på betydende opdyrkere, er Hvam-slægten nævnt. I Vammen kirkebog læses følgende: 5. juni 1860, vies smed og landmand Peder Lauersen Hvam, 28 år, til fruentimmer af Lindum, (stammede fra Lindum) Maren Andersdatter, 24 år.

De to flytter ind på en bette ejendom på 6 tdl., med indrettet smedeværksted, ved Viborg vejen syd-vest for Vammen. I midten af bygningen var en stue, hvor Maren sad og kartede, vævede, og spandt for sine egne, for tjenestefolk, og for andre godtfolk på egnen.

Jeg (Alfred) har selv været på besøg der flere gange, og husker et lille spisebord og en alkoveseng i stuen op mod muren, ved døren ud til stalden med slagtegrisen, koen, og de 3-4 får.

I modsatte ende af huset var der en bette lade – faktisk et plejl-tærskerum -- og så var der smedjen, som sammen med en 10-15 høns, var i en anden mindre bygning. Her var ingen vogn eller hest.

Desværre dør Peder L. Hvam i 1879, kun 47 år, muligvis af tuberkulose, som dengang var en svøbe.

Smeden har sandsynligvis været svagelig længe, for Maren var ikke med barn da Peder udåndede. **Det er Peder Lauersen Hvam, der bliver min morfar, og Maren Andersen bliver min mormor.** Peder efterlod sig seks børn, nemlig: Lovise, født 28. juli 1861, Laust, født 27. juli 1865, Anders, født 4. marts 1870, Jens født 29. aug. 1872, Hans, født 5. juli 1875, og Christine, født 3. maj, 1877. Ma`Hvam, som enken derefter kaldtes, sørger selv for børnene, ved at udvide sit arbejde for andre til også at omfatte syning, vaskning og stopning, for karlene på omegnens større gårde. Maren beholder den ene ko, og de fire får, som foruden uld, også giver steg, og saltet og røget kød. Da børnene bliver voksne, rejser først Lovise til København, og siden Jens. Lovises mand var kommunal natmand, det vil sige at han var en af dem der kørte latrin ud af byen, der fandtes ingen kloakker, kun rendestene, så byernes ekskrementer, pis og bræk, blev kørt ud af byen på den måde, og endte på markerne i omegnen af byen, og så blev der nogle prima grøntsager. Jens fik arbejde på Carlsberg, og da han blev gift blev han ansat som cyklende postbud i storbyen, nærmere bestemt i Charlottenlund, og der blev han til han blev pensioneret. Laust, Anders og Hans, udvandrede til Californien i USA, og der lever mange efterkommere af de tre Laursen Hvam emigranter i USA i dag, men deres efternavne blev i USA, ændret til Levison. Den yngste, **Christine**, som giftede sig ind i Nedergaard slægten, og blev min mor, boede i 1917 i Trekroner i Foulum, sammen med min far, Anders Sørensen Nedergaard, og blev kaldt til sin mors dødsleje i sit barndomshjem, hvor Maren Laursen Hvam, født Andersdatter / Andersen, i Lindum, sov ind den 2. feb. 1917, 81 år, og derefter jordfæstet på Vammen kirkegård. Min mormors, Maren Lauersen Hvams aner, fandtes på egnen rundt omkring kønne Tjele Langsø.

Nu skal vi så følge *anden fjerdedel* af slægten, op til mormor, Maren Lauersen Hvam.

Lindum by var, stort set, ejet af Tjele Gods -- godset ejede titusinder af hektarer lynchede, de ejede Tjele Langsø, de ejede skoven, de ejede husmandsstederne og gårdene, og de havde pant i alt andet. For u-landet Danmark, uden universiteter, var pantsat til veluddannede holstenske og tyske grever, og kongemagtens administrationsværk var holstenske og tyske embedsmænd, samt godsernes greb om almuen, den lille analfabetiske befolkning, og den ligeledes holstensk tyske kongemagts eneste mulighed for skatteopkrævning, var at kræve godserne -- som så måtte hive pengene fra fattigfolket. Man skal forestille sig mennesker i elendige huse, fyldt med alle sygdomme og skavanker, i pjaltet vadmestøj, fyldt med lus og lopper, døende unge kvinder i barselssengen, børn der døde som fluer. Den "Engelske syge" var udbredt, det var en mangelsygdom, mangel på mineraler og vitaminer, der kom af at husdyrenes foder, og dermed menneskenes kost, var uendeligt og deprimerende fattigt på livsvigtige næringsstoffer, og det er ikke underligt. Når en fæstegård eller for den sags skyld en god selvejergård, blev skattesat og prissat, til for eksempel 5 tdr. hartkorn, betød dette at cirka 25 tønner land jord var under ploven, det stude-trukne plovlegeme, og oftest hundredvis tønner land lynchede. Der blev inddraget nyt jord hvert år, og der blev så sået rug, det eneste der kunne gro i hede-sandet. *Gro i hede-sandet* -- der var en halv meter mellem stråene, og stråene gik kun bonden til knæene, og var det et godt år med rigeligt nedbør, kunne man i aksene finde fra tre til syv skrumpne rugkærner. Den pauvre avl skulle man jo bage brød af -- men når der skulle bruges en tønne korn for at tilså en tdl. land jord, skulle bruges en bette kop for at finde ud af hvor meget, eller lidt, der kunne kværnes til grovmel og bages til rugbrød, det var de hårde kendsgerninger -- og ikke til at komme uden om. Kornsorten, byg, kunne først avles når rug, og senere også havre, havde været dyrket i halvtreds år. I øst og Sønderjylland, samt på øerne, var jorden bedre, men i det meste af Jylland var den mager. Grunden til at fåret var udbredt, var dets nøjsomhed, får kunne finde føden på enorme lyngarealer, og det par orme-fyldte grise der overlevede i et kuld, fik køkkenaffaldet, som de delte med hønsene. Kartofflerne blev først en afgrøde i min barndom, og da brugt til studene, og det stadigt større antal svin på gårdene, flæsk der ikke skulle fortæres i Danmark, men eksportere til England og Tyskland.

At forfædrenes dagligliv var problemfyldt, er uden for al tvivl, og blev først godt i 19 halvtredserne. Vel, i 19 halvtresserne måtte folk dog endnu tage *det sure med det søde og det hårde med det bløde*. I fortiden havde Danmark skærmydsler med holstenerne og tyskerne, der ønskede sig hele Slesvig, fra Ejderen op til Kongeåen, med til det tyske forbund -- men holstenernes urimelighed blev afvist, og det gik godt i første omgang, men senere måtte vi bøje os ydmygt, vi var håbløst uden allierede. Bismarck tilbød os grænsen ved Dannevirke, men vi takkede nej og det, viste det sig, var ikke klogt, for senere flyttede tyskerne grænsen helt op til Kongeåen.

Danmark-Norge kæmpede også i århundreder mod stormagten Sverige, og det holdt fællesriget i et ubegribeligt økonomisk og åndeligt armod, som sammen med godsejervældet og skrigende mangel på oplysning, de manglende skoler, forhindrede ethvert nødvendig fremskridt for landbefolkningen. I vore gamle provinser i det nye Storsverige, bedrevedes uhørt råhed, ”snaphaner”, frihedskæmpere, sattes på spidse pæle – i endetarmen, op gennem halsen – plyndring og voldtægt svea-soldatens løn. Igennem 400 år bestod den dansk-norske union også af Færøerne, Island, Svalbard, og Grønland. Nordmændene, Ludvig Holberg, og Peder Vessel ”Tordenskjold”, gjorde på hver sin måde sit til at holde Danmark oppe, Tordenskjold sloges i 1700 tallet sejrrigt med svensken og tysken på havets vilde våger, og Holberg skosede og udstillede svælget mellem almuen og de lærde, i skrift og teater, og det var så begavet og sviende at publikum var ved at dø af grin -- man grinte faktisk af sig selv. *Rasmus Berg* havde studeret i København og var blevet så klog, som nutidens eksperter, at han nu kaldte sig det latinske Erasmus Montanus, og som med sine verdensfjerne dum-logiske argumenter kunne påvise alt, ved pladder som bønderne ej forstod, uvidende som de var, for eksempel beviste Erasmus at moderen var en sten, *for en sten kan ikke flyve, mor kan ikke flyve, ergo er mor en sten*. Holbergs pointe var at påpege at det var broderen, Jacob, der satte føden på bordet, og ej studenten. I *Jeppe på bjerget*, udstiller Holberg fæstebondens glædesløse og ynkelige tilværelse som dulmes i druk, bonden skvatter fuld om på møddingen, lægges i herremandens seng, og tror han er i himlen.

Vi skal videre -- Maren Andersdatters slægt kan følges fra Vammen egnen, da gårdfæster i Fastrup, Morten Aalborg, og pigen Birgitte Knudsdatter, blev viet i Vammen kirke den 30. sep. 1749. Deres første barn var sandsynligvis dødfødt, for den ugidelige præst har kun skrevet i kirkebogen at deres andet barn blev døbt 15 aug. 1751, og kaldt Jens Mortenssøn.

Det bliver Jens Mortenssøn, der bringer generne videre.

Birgitte Knudsdatter døde 25. maj 1772, 50 år gammel, og Morten Aalborg den 4. jan. 1789, 77 år. Da Jens Mortenssøn bliver voksen, tager han en gård i fæste ovre i Sjørring, og her gifter ungkarlen sig den 16. nov. 1784, med pigen Bodil Hansdatter. Bodils far er Hans Nielsen, tømmermand, som var født i Skals, men er tømrer på godset Tjele, og moderen er Sidsel Jensdatter fra Lindum.

Bodils forældre, Sidsel og Hans, blev viet i Lindum kirke den 7. maj 1755, og allerede to måneder efter døbes Bodil, der herefter bliver storesøster til ni andre unger i kullet.

Nu dør Hans Nielsen, kun 48 år, hvorfor Sidsel ser sig om efter en forsørger, og giftes tre år senere. Bodil Hansdatter er blevet hele 29 år inden Jens Mortenssøn gifter sig med hende, og 44 år da hun føder deres tiende barn, og drengen, der nu bliver døbt i Lindum kirke den 26. juni 1799, får navnet Anders Morten Jensen. Bodil dør i 1811, 56 år, og Jens Mortenssøn, dør i 1817, 66 år.

Bette Anders er kun elleve år da moderen, Bodil, dør, men dog 17 år da faderen, Jens, udåndede. Var den elleveårige ikke i tjeneste da moderen døde, er det helt sikkert at han kom det ret så snart. Anders Morten bliver knægten der viderefører denne gren af vores slægt.

Anders Morten Jensen, bliver nemlig min oldefar.

Da Anders M. Jensen bliver viet er han kun 22 år, og benævnes husmand og hjulmager, og bruden er en skrædderdatter fra Vinge. Men vi tager lige en smut til Vorning, i der herrens år 1765.

Den 21. juni 1765, vies i Vorning kirke gårdmand Rasmus Pedersen i Holme, til unggiggen Kirsten Pedersdatter. Rasmus er født i 1744, og er søn af Peder Hansen i Flarup, og hans hustru, moderen

Karen Christensdatter. De to blev viet den 21. sep. 1742. Peder Hansen dør i 1761, og Karen gifter sig igen, denne gang med Rasmus Hansen i Vinge, (måske Peders bror) og Karen dør ovre i Vinge. Unge Rasmus Pedersens hustru, Kirsten, er datter af ladefoged Peder Lassen Ulstrup gods, og den ugifte pige Karen Christensdatter, og tøsen, uægte Kirsten, blev født den 12. nov. 1741.

Det unge par, Kirsten og Rasmus, får den 25. dec. 1769, døbt en datter med navnet Maren, og bette Maren Rasmusdatter bliver, mange år senere, Maren Laursen Hvams bedstemor.

Da Maren Rasmusdatter er 25 år, bliver hun den 25. dec. 1794, i Vinge kirke viet til den 21 årige skræddersvend, Lars Axelsen i Vinge – formentlig hos sin far.

Marens mor, uægte Kirsten, er død i 1790, og hendes far, Rasmus Pedersen, flyttede ud af sognet. Lars Axelsens far, Axel Nielsen, er skrædder i Vinge, og der gift anden gang.

Da Lars blev født i Ørum den 4. maj 1773, står i kirkebogen: gårdmand og skrædder Axel Nielsen og hustru, Kirsten Larsdatter – og de to blev viet i Ørum kirke den 4. maj i 1767.

Det bliver Lars Axelsen, der viderefører vor slægt.

Kirsten Larsdatter er datter af Lars Jørgensen i Vels, og Axels fader er skrædderen Niels Nielsøn. Axels Nielsøns kone dør i Ørum i 1789, han gifter sig igen med enken Maren Jørgensdatter i Vinge. Ved folketællingen i 1801, er Axel aftægtsmand hos en søn i Hammershøj, og dør der, 83 år.

Men vi skal følge en anden søn, nemlig skræddersvenden, Lars Axelsen, fra Vinge.

Om han havde en skavank, kan der gisnes om -- det er jo ikke sikkert -- men det var almindeligt på den tid at folk med et svagt helbred, eller vanføre, blev tit barberer, skomagere, eller skræddere.

Lars Axelsen og hustruen, Maren Rasmusdatter, får den 27. april år 1800, døbt datteren med navnet, Lotte Lovise Larsdatter, og denne Lotte Lovise bliver senere mor til Maren Andersdatter, ved at hun den 20. juli 1821 i Vinge kirke siger ja til husmand og hjulmand, Anders Morten Jensen, af Lindum.

Det bliver Lotte Lovise der fører generne i denne gren op til nutiden.

Lotte Lovise må dog inden hun bliver voksen, lide den sorg at miste sin mor som tolvårig, i 1812.

Lars Axelsen gifter sig straks igen, og han bliver en gammel mand, og dør i Vinge i 1861, 88 år.

Lotte Lovise og Anders Morten Jensen får fem børn i Lindum, nemlig Jens, Rasmus, Hans, Bodil Marie, og den 16. maj 1836, Maren – kaldet Maren Andersdatter, senere ved forordning, Andersen.

Lotte Lovise Larsdatter, bliver senere min oldemor.

Anders M. Jensen, hustruen Lotte og de fem børn, vover at købe en gård i Norup ved Vammen, og hertil flytter familien i 1837, og her føder Lotte Lovise endnu en dreng, i 1839.

Gutten får navnet Hans Christian Andersen. Maren er kun to år, da de flyttede til Norup, men hun har gået i skole i Vammen, og er konfirmeret der som trettenårig – ved en ansøgning om det, og det er usædvanligt på den tid, for den almindelige konfirmationsalder var 16 – 18 år.

Men, Maren blev konfirmeret den 7. apr. 1850, og præsten bemærker nu venligt i kirkebogen at hun har gode kundskaber, og en god opførsel.

Lotte Lovise oplever ej at se datteren, Maren, blive gift, for hun dør i 1856, og begravnes i Vammen. Men faderen, Anders Morten Jensen, afholder datterens bryllup den 17. Jan. 1860.

Og fruentimmer, Maren Andersdatter, bliver således i Vammen kirke den 5. juni 1860, viet til smed og husmand, Peder Laursen Hvam, bosat på Vammen mark, ved Viborg-vejen, syd for Vammen.

Omtalte Maren Andersdatter af Lindum, senere Norup, bliver min mormor.

Anders M. Jensen overlever svigersønnen, Peder, som dør i 1879, idet Anders først dør i 1888, 89 år gammel, og om Marens fader har kunnet støtte hende efter Peders død, vides ikke, men Marens ældre bror Jens Andersen, har for længst overtaget gården, og han har vel kunnet støtte Ma`Hvam. Jeg kan ikke forestille mig at enkekonen, mormor, blev ladet helt i stikken med sine seks små børn?

To fjerdedele af vores slægt er nu parret sammen, nemlig min mormor Maren og min morfar Peder, og det har jo allerede afstedkommet seks børn, og hvoraf Christine Lauersen Hvam, blev min mor. Mor, Christine, fortalte mig for godt 50-60 år siden, at hun som lille pige traskede bagefter sin mor, Ma`Hvam, (Maren Andersdatter) senere Maren Lauersen Hvam, ned over markerne til Tjele mølle, Ma`Hvam kørte trillebøren med en bette sjat rug i, det skulle kværnes, eller males, så enken kunne bage rugbrød i det lille smedehjem, ved Viborgvej, lidt syd for Vammen. Mølleren blev betalt med en sjat korn, det blev til meget hver dag, så mølleren stude var altid fede.

Det er tankevækkende at min mors forfader på denne slægtslinje, Germand Mortensen, engang sled i netop Tjele Vandmølle, og det gennem samfulde 42 begivenhedsrige år.

Lille Germand, født i 1745, blev mors dygtige oldefar -- og således min tipoldefar -- og så traskede min mor som tøs, 100 år efter at Germand og Karen Madsdatter påtog sig opgaven, og 60 år efter Germand Mortensens død i Vammen -- ned til netop denne vandmølle, og hvis jeg ikke tager meget forkert, så med præcist samme menageri som i Germands velmagtsdage, stude-køretøjer... o.s.v. Jo, som ung er det forældrene fortæller, ikke vedkommende, men, som ældre giver det fortalte god mening, for det giver en sammenhæng mellem fortiden og nutiden -- så man nemmere kan forstå... og, det er netop derfor jeg har følt det vigtigt at nedskrive min slægts lange lange historiske forløb.

I Napoleons Europa holdt vi med kejseren, han havde erobret Tyskland, og så kunne Danmark jo beholde Syddanmark til Ejderen, og få Skåne, Halland og Blekinge, tilbage... sådan gik det ikke. For Englænderne, der jo var i krig mod Napoleon, beslaglagde hele den danske krigsmarine 1807. Det brast, Sverige som holdt på Tyskland fik, efter kejserens nederlag, Norge fra Danmark i 1814, i stedet for at vi skulle have haft vort danske land bag Kattegat og Øresund -- det var en katastrofe. Da resterne af kejserens pjaltehær vaklede hjem fra Rusland i 1812, *manglende tohundredetusinde soldater*, krøb de gennem Tyskland -- tysklandene samledes i et forbund, og det varslede ilde, for holstenerne ville til stortyskland, og jernkansleren, Otto V. Bismarck, ville have hele Slesvig med. Tyskerne havde bedre kanoner, rigeligt soldater, og bagladegeværer, hvor vi havde forladegeværer. Efter dansk nederlag til stormagten, besættelse af hele Jylland, og forberedelse til landgang på Fyn og Sjælland, måtte regeringen og kongen give sig -- og Tyskland fik grænsen oppe ved Kongeåen i 1864, og Nordslesvig, Sønderjylland, stemte sig hjem til Danmark i 1920, efter første verdenskrig. Kongen havde, under hånden, tilbudt tyskerne at vi blev en "selvstændig" tysk provins -- Bismarck nulrede hvalrosskæget, han vidste det betød storkrig, England og Rusland ville aldrig acceptere det, men ville dog se gennem fingre med lille krig, så Bismarck flyttede grænsen til Kongeåen i 1864. Norge var revet fra Danmark i 1814, og mange gode norske var flyttet til Danmark, det krepere dem at det land som de havde kæmpet imod i århundrede nu fik deres fædreland forærende af stormagterne, de ville nu kæmpe for Danmark, det gjorde de i krigene 1848 til 1864, norske generaler som Olav Rye, Helgesen, og Schleppegrell m.fl., var vort gamle fædreland til uvurderlig gav. Der kom mange norske og sydsvenske frivillige som sympatiserede, og arvefjenden, Sverige, nu Sverige-Norge, sendte mange tusinde tropper til Sjælland. I storpolitik er intet som det ser ud, og skulle de svenske regeringstropper videre til Slesvig, det kom de aldrig, eller skulle Jylland og Fyn være tysk, og øerne være svensk -- altså dele vort dengang tilbagestående land ved Storebælt ? For at undgå tvivlen, kunne man have ønsket at svenskerne havde erklæret tyskerne i det besatte Jylland krig, men det skete ikke, og svenskekongens tropper på Sjælland var måske venligt ment ?

Danmark havde stadig en stor handelsflåde, som sejlede verden rundt og tjente penge hjem, blandt andet fra de Vestindiske øer, om end det sikkert var begrænset netop derfra, men sukker fik vi dog, handelsflåden oprettede handelsstationer i fjernøsten, og hjembragte krydderier, og gummi, m. m.

Uanset det var et tyskeri-regimente der herskede i Danmark, så må vi indrømme at de bedste store danske mænd, var holstenere og tyskere, de som tænkte klogt, fremad, og gav os bondereformerne som gav almuen mere tålelige vilkår, folk som Struensee, Schumacher, Bernstorff, Reventlow m.fl. Der skete flere opløftende hændelser -- for vi havde N. F. S. Grundtvig, og Kresten Kold, vi havde Bondevennerne, E. M. Dalgas, Sten St. Blicher, H.C. Andersen, Orla Lehmann, og Christen Berg. Højre, diktatoren Jacob Estrup, dominerede, men Venstre, landarbejdernes, fiskernes, og bøndernes, erhvervsdrivendes, og håndværkernes -- Sammenslutningen af Venstrefolk, blev den drivende kraft. Det blev til bevidstgørelse, det blev til politisk kraft, det blev til den første grundlov af 1849, og det blev til Danmarks halvliberalistiske og halvsocialistiske bondebevægelse, *Andelsbevægelsen* – som mere end noget andet løftede fattigfolket ud af elendigheden. Dertil kom nu også skoler til børn, og højskoler til de unge -- og, universiteter til yderligere bevidstgørelse og fremdrift i bonde-Danmark. Jo, der kom rørelse i bondelandet, man ville have sin egen bedrift, i stedet for fæstegårdene, og det skete alt sammen, lidt efter lidt... og... i 1920 stemte Nordslesvigerne sig hjem, som sønderjyder.

Den *treide fjerdedel* af grenene, Nedergaard, op til farfar, Søren Chr. N. Nedergaard.

Da Christine Laursen Hvam den 18. nov. 1902, i Vammen kirke blev viet til den umyndige knægt, Anders Sørensen Nedergaard fra Vrå, der ikke var fyldt 21 år, og måtte have sin faders tilladelse til giftermålet, kom pigen ind i en meget gammel slægt, idet denne oldfamilie for mange hundrede år siden slog sig ned ved engdraget neden for lyngbakkerne, vest for Rødsø.

Engene kaldte de rød ing – ing, for eng, og det er sandsynligt at de mange grøfter de gravede for at kunne dyrke engene og mosedraget, ved at lede vandet ud i søen, var fyldt med okker, præcist som vi kender i vore dage. Da der senere blev bygget huse og gårde længere nede, kaldte man lokaliteten Rød-ing, og derfor findes der i dag en landsby i nærheden, som hedder Rødding.

I engene var der føde til deres får året rundt, og skulle det knibe om vinteren kunne man jage får og kreaturer op på lyngbakkerne, hvor dyrene sagtens kunne klare sig. Studedefning til markederne i Husum, Rendsborg, og Hamborg var forbeholdt godserne, som drev dem ad *hærvejen* om efteråret. Der var ikke mange mennesker dengang, og jagt og fiskeri var også en del af hverdagslivet – og den jord man opdyrkede, var nogenlunde jævn, mens de stejleste bakker forblev lyng og egeskov.

Skovene blev senere fældet for at opbygge en vældig og stolt dansk flåde, og skoven blev til lyng. Men der kom nye generationer, og de byggede længere oppe på skrænterne og kaldte stedet for Vrå, medens ejendommen ved engen efterhånden blev kaldt "Nedergaard".

Der er ikke tvivl om at det hele, revl og krat hytte rønne og gård, var ejet af jorddrotter på godserne. Da flere generationer havde opdyrket et stort areal oppe på heden, blev der bygget en ny ejendom i Vrå, og betegnelsen, Nedergaard, fulgte både ejendommen og beboerne op til den nuværende plads. Vrå er en gammel betegnelse for en afkrog, altså set inde fra det "oplyste præsteskab" i Viborg, som syntes det var træls at age fra Søndre sogn ud til Pederstrup kirke, for, efter søndagsgudstjenesten at begrave analfabeterne. Pederstrup kirke, nær Vrå, er flere hundrede år ældre end Løvel og Rødding kirker, kirken blev bygget cirka 1230, og her som andre steder med *en kvinde-dør og en mande-dør*, for de sad i hver sin side -- og som mange kirkebøger, starter Pedestrup kirkebog omkring år 1730. Det første vi finder i kirkebogen af denne Nedergaard-slægt, er den anden søndag i trinit i, år 1732. Da bliver Jens Sørensen i Vrå, og Kirsten Christensdatter, trolovet – og den første søndag i advent, 7. dec. 1732, bliver de to så lovformeligt viet.

Deres første barn døbes Søren, den 26. juli 1733. Jens Sørensen bliver jordet i Pederstrup 6. marts 1763, 56 år, og Kirsten Christensdatter jordet i 1784, 80 år gammel.

To år efter faderens død bliver sønnen, Søren Jensen (Nedergaard) af Vrå, nu viet i Løvel kirke til Apelone Jensdatter, og ungmøen er datter af Jens Eriksen i Aastrup.

Det er ikke undersøgt hvor mange børn de to får sammen, men den 3. april 1778, døbes den søn der får navnet Christen Sørensen Nedergaard. Gårdnavnet, de lokales benævnelse, bliver familienavnet. **Christen Sørensen Nedergaard, fører slægten videre.**

Moderen, Apelone Jensdatter, dør i 1808, og faderen, Søren Jensøn Nedergaard, dør i 1816.

Christen S. Nedergaard er nu blevet 38 år, og får travlt med at blive gift, og det gør han den 27. dec. 1816, og den udvalgte er lærerens datter i Rødding, nemlig Ane Chatrine Nielsdatter, som er 27 år, idet møen er døbt i Ulbjerg kirke den 13. april 1789.

Ane Chatrines far er skolelærer og kirkesanger, Niels Andersøn Lund, og er moderen Ane Checilie Sørensdatter – og hendes slægt kan hurtigt slutes, hun var datter af bonde i St. Torup, Søren Olsen og hans hustru, Karen Christensdatter. Søren Olsøn jordes i Ulbjerg i 1787, 68 år, og enken gifter sig igen i 1788, med Niels Jørgensøn i Skals, og hvortil Karen flytter.

Ved folketællingen i Ulbjerg i 1787 læses: I St. Torup, bonde og gaardbruger Søren Olsøn, 66 år, hans kone Karen Christensdatter, 58 år, samt deres datter, Ane Cecilie, 20 år.

Ved tællingen i Gjørup læses: Niels Andersøn, ugift skoleholder, 30 år, lærerens ugifte tjenestepige Kirsten Christensdatter, 24 år.

Nuvel, men ved lærerens død i Rødding i 1826, står der 74 år, og således født i 1752, og derfor ikke 30, men 35 år ved tællingen i Gjørup. Løj han, eller har optælleren skrevet forkert?

Den tyveårige Cecilie havde ingen mulighed for at bedømme Niels alder, han havde formentlig et uvasket pjusket fuldskæg og rådne tænder, sorte af krumpibe-røg og skråtobak-sovs.

Ordet ”skoleholder”, betyder en mand uden læreruddannelse, en kvik og begavet selvstuderet mand.

Der ligger sikkert ”politik” og nepotisme bag Niels Andersøns ansættelse som skoleholder i Gjørup.

I kirkebogen læser vi at den 12. juli 1782 troloves i Ulbjerg, Niels Nielsøn skoleholder i Gjørup, og

Anders Christensen Thybos datter, Kirsten Andersdatter, og 18. okt. 1782 læses: Degnen i Ulbjerg, Niels Nielsøn, og Kirsten Andersdatter, datter af Anders Thybo ”Ulstrupgaard”, viet i Ulbjerg kirke.

Skoleholderen Niels, er så heldig at degnen i Ulbjerg dør, og Niels Nielsøn får så pladsen som degn og kirkesanger, og nu er pladsen som skoleholder i Gjørup fri til svogeren Niels Andersøn.

Efter at være flyttet ind i skolen, frier Niels Andersøn til Ane Cecilie, og de vies i Ulbjerg kirke den 2. maj 1788. Niels Andersøns forældre, Anders Christensøn Thybo, og Maren Nielsdatter, oplever

at der fødes mange børn hos datteren, Kirsten Andersdatter, i Ulbjerg og hos sønnen Niels, i Gjørup. Niels Andersøn Lund, er kun lærer om vinteren, for kun da er skole, om sommeren er han tømmer.

Moderen Maren dør i 1793, 66 år, og faderen Anders Thybo, i 1800, 82 år.

Det første barn der fødes i Gjørup skole døbes i Ulbjerg kirke 13. apr. 1789 og kaldes Ane Chatrine, og hun bidrager med sine gener til vor slægts-linje.

Der avles i alt otte børn i skolen, men nu søger Niels Andersøn sig en federe stilling i Rødding, og får stillingen, han bliver nu degn og kirkesanger, og her kalder han sig bare Niels Lund.

Deres ældste datter, Ane Chatrine, har sikkert fået en god uddannelse, inden hun som 27 årig vies til Christen Sørensen Nedergaard i Vrå, den 27. dec. 1816 -- men deres førstefødte er i støbeskeen, for deres første døbes 27. juli 1817, og kommer til at hedde Apelone Christensdatter, det næste barn er en dreng, og han døbes den 20. sept. 1819, og får navnet Niels Chr. Christensen Nedergaard.

Niels Christian Christensen Nedergaard, viderefører vor gren.

Der sker nu dette at Ane Chatrines far, degnen i Rødding, dør i 1826, og hendes mor, Ane Cecilie, flytter til Vrå og bor hos hende og Christen S. Nedergaard.

Ved folketællingen i 1834 benævnes hun som *pencioneret lærerenke*. Pensionen var blevet tildelt en lærer, og hans enke, ved en moderne skolelov af 1814, for at de ikke skulle ende i fattighuset, for de blev sat ud af skolen, mistede jordlodden, og de to-ører som blev lagt i degnens skål om søndagen.

Desværre mister Christen sin kone, Ane Chatrine, allerede i 1841, og da han jo er en slidt mand, og der desuden er en gammel tumling, Jens Sørensen på 77 år, på gården, flytter gamle Ane Cecilie nu tilbage til Rødding, til datteren Ane Marie Nielsdatter, der er gift med smeden, Peder Christensen. Her finder vi Ane Marie ved folketællingen i 1845, 77 år, og her dør hun 4. april 1846, 78 år.

Ved denne folketælling i Vrå, ser vi at Christen Sørensen Nedergaard på "Nedergaard", har overladt gården til sønnen, Niels Christian Christensen Nedergaard, kun 26 år og gårdmand, og hans hustru, Maren Marie Sørensdatter, 27 år. Desuden registreres en søn, Søren Chr. Nielsen Nedergaard, 1 år. **Niels Christian Christensen Nedergaard, bliver min oldefar.**

Endvidere Christen S. Nedergaard, aftægtsmand, 65 år, Jens Sørensen, 81 år, som forsørges her på gården, samt en karl på 19 år og to tjenestepiger, på henholdsvis 16 og 19 år.

Tumlingen, som hedder Jens Sørensen, kan være et familiemedlem -- eller en karl som er blevet.

Gamle Christen S. Nedergaard får mange gode år som delvis medhjælper og aftægtsmand, men der kommer kun to børnebørn som han kan følge, nemlig to drenge. Christen dør 11. dec. 1859, 81 år.

Gårdens unge kone, Maren Marie Sørensdatter, stammer på faderens side også fra Vrå, idet hendes oldefar, Niels Jensen i Vrå, den 9. okt. 1735, bliver viet til Maren Pedersdatter.

Sønnen, Mads Nielsen, overtager fæstegården efter forældrene. Niels dør 1760, og Maren dør 1788.

Mads, født 1749, gifter sig den 29. juni 1774, med Maren Sørensdatter fra Løvel -- Maren er uægte barn af Søren Jacobsens datter i Kistrup, og er døbt i Løvel kirke den 15. maj 1746.

Mads Nielsens og Maren Sørensdatters søn, Søren Madsen, døbt 24. nov. 1776, bliver senere far til Maren Marie Sørensdatter på "Nedergaard". (muligvis var Nedergaard en selvejergård ?)

Da denne Søren Madsen bliver voksen, viser det sig at han er meget dygtig og energisk.

Den 11. marts 1810, dør selvejer og gårdmand i Aastrup, Peder Nielsen, kun 46 år -- efterladende sig enken Kirsten Christensdatter, på 44 år.

Kirsten har overtaget gården efter sine forældre, men har ingen børn fået med afdøde Peder Nielsen. Søren Madsen, der nu er 34 år, og muligvis karl på gården under Peders sygdom, vil gerne have en gård, og kun tre måneder efter Peder Nielsens død er Kirsten ikke enke mere, for den 15. juni 1810, viedes i Løvel kirke, Søren Madsen af Vrå, og enken Kirsten Christensdatter af Aastrup.

Søren formår dog ikke at gøre den 44 årige Kirsten med barn, hun har ret sikkert haft tuberkulose -- tæring, og været mager og pirken, for hun dør inden deres to års bryllupsdag.

I kirkebogen læses: Søren Madsens hustru, Kirsten Christensdatter af Aastrup, jordet 13. maj 1812.

Søren Madsen har nogle flinke naboer, og de har en sød og imødekommende datter på 27 år.

Det kan godt tænkes at den ugifte nabo-datter har gået Søren til hånd -- under hans kones sygdom, og Søren er atter rask til at tage en beslutning, for to måneder efter konens død, nemlig den 10. juli 1812, bliver i Løvel kirke viet gårdmand, Søren Madsen, og pigen Maren Christensdatter, begge af Aastrup -- men denne gang køber Søren ikke katten i sækken, for, hvad han jo vidste, det kan vi nu læse om: *den 16. jan. 1807 -- Christen Nielsen datter fra Aastrup, Marens uægte barn døbt Niels.*

Så den 27 årige Marens dreng er altså fem år nu, og bliver muligvis hos morforældrene.

Marens far, Christen Nielsen, er gårdfæster, og blev i 1781 viet til moderen, Maren Thomasdatter, fra Løvel. Christen havde overtaget fæstet (forpagtningen) efter sin far, Niels Christensen Thorsager og moderen, Zidsel Christensdatter.

Christen selv, dør, kun 55 år gammel, den 30. okt. 1781, medens hustruen, Maren, først dør i 1849.

Søren Madsen og Maren Christensdatter får fire børn døbt i Løvel kirke, men så flytter de til Vrå, og deres sidste børn bliver døbt i Pederstrup kirke. Barnet som fører de gamles blod ind i slægten Nedergaard i Vrå, er datteren Maren Marie Sørensdatter, som bliver døbt den 5. aug. 1818.

Maren Marie Sørensdatter, bliver min oldemor.

Søren dør i 1828, 55 år, og moderen gifter sig igen med Christen Pedersen fra Skiershale, oppe ved Aalestrup, og Maren dør i 1870, 85 år gammel.

Maren Marie Sørensdatter bliver voksen, og da hun den 29. april 1843, bliver viet til Niels Christian Christensen Nedergaard, er hun 25 år, og han 24 år. Men de unge folk avler sammen kun to drenge.

Den første dreng blev født 16. juni 1844, og døbt Søren Christian Nielsen Nedergaard.

Den næste dreng blev født den 16. aug. 1845, og døbt Christen Nielsen Nedergaard.

Det bliver Christen der senere overtager slægtsgården i Vrå, idet den ældste bror, Søren Christian, er håndværker, og blevet gift med Johanne Marie af Nyrup-slægten, og er flyttet ud på Løvel mark. Christen bliver den 12. maj 1874, viet i Pederstrup kirke til Johanne Jørgensen, datter af gårdmand Jørgen Jensen i Pederstrup. De to Nedergaard brødre er nu gift med to kusiner ud af Nyrup-slægten.

Desværre dør Christen Nielsen Nedergaard allerede den 12. juni 1884, kun 39 år gammel, og ifølge mundtlige overleveringer fra min farfar, Christens ældre broder, Søren Chr., sparket ihjel af en hest. I de ti år han var gift med Johanne Jørgensen, fik de fem børn sammen, men havde den sorg at miste to af børnene i 1880, Else Chatrine og Jørgen døde af skarlagensfeber, med ti dages mellemrum.

Tilbage var kun den ældste, Niels Christian, født 17 sep. 1875. Men den 6. marts 1881, fødes en ny Else Chatrine, og 2. sep. 1883, en ny Jørgen Christensen Nedergaard.

Den unge enke, født 1855, og kun 29 år gammel, arver nu gården sammen med sine tre børn, og den 30. okt. 1885, gifter hun sig igen med ungkarlen Niels Nielsen Kallestrup, der kun er 24 år gammel.

Med Christens død er det slut med familien Nedergaard på gården -- hvor denne er gået i arv fra far søn i århundreder, siden den lille flok forhutlede mennesker slog sig ned ved Rød-ing, ved Rødsø.

Ingen af de tre Nedergaard børn overtager gården, men en god uddannelse, og rejser væk fra egnen. Det bliver således nu Kallestrup-perne der bebor "Nedergaard", som ejendommen fortsat hedder.

Johanne Jørgensen og Niels Kallestrup, har nu Johannes første svigerforældre på sædvanlig aftægt.

Maren Marie Sørensdatter døde to år efter sønnen, 10. dec. 1886, 76 år, og Niels Chr. Nedergaard, døde 14. apr. 1895, hele 85 år gammel.

Skønt det er et hundrede år siden Christen Nedergaard blev dræbt, står både hans, og hans forældres gravsten stadig på Pederstrup ældgamle kirkegård, pænt stillet op mod kirkegårdsdigets kampesten. Som beskrevet, fik Niels Christensen Nedergaard, og Maren Marie Sørensdatter, kun to børn, og to drenge, og hvoraf den yngste, gårdejer Christen Nielsen Nedergaard, jo dør ved en ulykke, sparket ihjel af en hest, medens storebroderen, håndværkeren ude på Løvel mark, Søren Christian Nielsen Nedergaard, og hustruen Johanne, videreføre vores del af slægten.

Søren Chr. N. Nedergaard, bliver min farfar, og Johanne Marie P. Nyrup, bliver min farmor, og avler Nielsine 1874, Peder 1876, Maren Mari 1879, **Anders 1882**, Christa 1886, Niels Kr. 1892. Som ældre flytter Søren Chr. N. Nedergaard og konen, Johanne Marie P. Nyrup, til Foulum egnen, for her bor flere af deres børn og børnebørn, og grusvejen der, kommer til at hedde Nedergaardsvej. Søren Chr., dør i Foulum den 17. dec. 1920, 76 år, og Johanne Marie, dør den 26. dec. 1929, 76 år.

I 1830 havde der været oprør og revolution flere steder i Europa, for befolkningerne ville have ret til at vedtage lovene, og bestemme hvilke ministre der skulle regere landene, altså parlamentarisme, og disse rettigheder skulle nedfældes i en forfatning – en Grundlov, som vi kalder det i Danmark.

Der er ikke tvivl om at Englands ældgamle parlamentarisme var inspirationen, og da Storbritanniens tretten gamle kolonier på Nordamerikas østkyst løsrev sig fra moderlandet, og erklærede sig som en selvstændig union, Amerikas Forenede Stater, USA, i 1778, med en meget liberal forfatning, sendte det dønninger og forhåbninger ud over Europas ludfattige og undertrykte landbefolkninger.

De berettigede forventninger rejste en hvirvelstorm af krav fra den forarmede skandinaviske bonde. Kongemagten blev nervøs, og i 1834 tillod Danmark de såkaldte ”Stænderforsamlinger” som måtte komme med *gode råd* til kongen, og kongens udnævnte regering af storgodsejere og storgrosseere. Det var jo et stort fremskridt, for hvorledes kan en mand komme med gode råd, uden der også er en underliggende kritik af den sædvanlige praksis – dette problem havde kongen selv sørget for at have fod på, for kongen var nemlig ikke pligtig at effektuere disse brave bønders, stændernes, gode råd. Selv om bønderne udgjorde langt den største del af befolkningen, fik de kun lov at vælge ganske få deputerede til disse stænderforsamlingerne, så ”forbedringen” var nærmest kun en slatten sutteklud. Men der blev dog vedtaget mange love som godsejerne måtte bøje sig for, dog under protest. Landbruget var ved at udvikle sig positivt nu i 1830’erne, de fremsynede landboreformer fra 1780, og op gennem 1790’erne, begyndte at virke, driftige folk købte fæstegårdene fri, flyttede dem ud af landsbyerne, sammenlagde og fordelte jordlodderne, og opdyrkede eng, hede, og lyngjord. De fleste *hoved* stadigvæk for godset, men kunne finde på at strejke, og blev så grundigt høvlet ned. Og vilkårene for fæsterne blev også forbedrede, nu skulle bønderne ikke længere hove på godset, de skulle ikke betale forpagtningsafgiften ved hoveri alene, men kunne betale med naturalier og penge. Nu fik bønderne tid til at passe og udvikle deres bedrift, og det gav dem arbejdsglæde og dynamik. Bøndernes og husmændenes krav gik videre endnu, for de ønskede kongen skulle tvinge godsejerne til at sælge dem lyngjord, og betale samme jordskat pr. td. hartkorn, enten man var godsejer, bonde, eller husmand, og at værnepligten skulle gælde for alle unge våbenføre mænd, og ikke som før blot bondesønnerne, og bønderne forlangte en fri forfatning, hvor der stod det var folkets repræsentanter der vedtog lovene, de ville have tale og forsamlingsfrihed, trykke og trosfrihed, og ejendomsrettens ukrænkelighed, og via Venstre fik bønder, arbejdere, og husmænd, det gennemført i grundloven af 1849, og endnu flere forbedringer i grundloven af 1915, blandt andet at kvinderne nu fik stemmeret, og mangfoldige forbedringer blev nu gennemført, da Venstre havde flertal i både lands og folketing.

Og *fjerde slægtslinje* af fire, Nyrup-slægten, op til farmor, Johanne Marie P. Nyrup.

Søren Chr. N. Nedergaards hustru, blev Johanne Marie P. Nyrup, og hvis slægtslinje vi følger her. Johanne Marie Pedersen Nyrups mor, er Nielsine Lauridsdatter. Den 20. okt. I 1846, rejste hun fra ”Sindinggaard” i Thorstrup ved Varde, til Pederstrup sogn.

Det var langt at rejse på den tid, men søster Maren Lauridsdatter var to år tidligere, i 1844, flyttet til Pederstrup sammen med sin mand, P. Johansen, der, kun 25 år gammel, var blevet ansat som lærer, og kirkesanger, i Pederstrup. P. Johansen, fra Holsted, blev ansat lærer ved byens nybyggede skole. Der står i afgangslisten: Nielsine Lauridsdatter rejser til sin søster, der bor i Pederstrup ved Viborg. Men der gik dog fem år inden Nielsine bliver gift med Peder Nyrup, der har overtaget slægtsgården. Vi går lidt tilbage – for den 12. marts i 1822, blev Nielsine født i Thorstrup, og faderen er Laurids Nielsen, han var født den 13. sep. 1791, søn af gårdmand i Yderup Niels Vedstedsen, og hustruen, Karen Nielsdatter. Hr. Niels Vedstedsen, der var født den 20. aug. 1747, havde den sorg at miste sin hustru efter kort tids ægteskab, men han giftede sig straks igen med Karen Nielsdatter fra Thorstrup. Ved vielsen i Thorstrup, 2. nov. 1773, benævnes de som gårdfolk i Yderik, og bruden var da 25 år. Niels Vedstedsen døde den 12. nov. 1819, 74 år gammel.

Om Niels Vedstedsens forældre kan fortælles at hans far, Vedsted Nielsen, mistede sin hustru efter ti års ægteskab, og straks derefter giftede sig med Mette Nielsdatter, og han er gårdmand i Yderup, men de er ikke gift i hans sognekirke, så han har hentet hende uden sogns, men de blev gift i 1743, og det er jo Mette der i 1744 bliver mor til Niels Vedstedsen.

Faderen, Vedsted Nielsen, dør den 26. aug. 1769, hustruen, Mette Nielsdatter dør den 10. juli 1783.

Om Niels Vedstedssens kone, Karen Nielsdatter, ved vi at hun er datter af Niels Jørgensen og hustru, Maren Pedersdatter i Tastrup, og de blev viet i Thorstrup kirke den 31. maj 1735, samt at Karen, der fødtes 10. sept. 1748, blev det sidste barn de to avlede.

Maren Pedersdatter dør i 1761, og Niels Jørgensen dør i 1788.

Det var så Nielsine Lauridsdatters far, Laurids Nielsen, samt de to hold bedsteforældre.

Nielsines mor var Mette Jesdatter – men i dag er familienavnet Jessen, og dem er der mange af.

Mette Jesdatter er jo opkaldt efter sin farmor, og hendes far er igen opkaldt efter sin morfar -- og sådan fortsatte samme navne ofte i det uendelige, det var en pligt at ære de gamle, ved at ”opkalde”. Vi ser jo, som et eksempel, også dette at Laurids Nyrup er opkaldt efter sin morfar, Laurids Nielsen.

Men, den 4. april 1759, blev Mads Hansen i Asp, viet til Mette Jesdatter, der er fra Deigaard -- hun er Mads Hansens anden kone, idet den første, Bodil Jepsdatter, døde den 1. jan. 1759, kun 39 år.

Mettes og Mads første barn er født 23. jan. 1760, og blev kaldt Bodil, efter Mads første hustru.

Næste barn er en søn, født 20. feb. 1761, og døbt Jes, og det er ham der overtager den fædrene gård.

Jes Madsen, viderefører grenen, som ender i Nyrup-slægten.

Mads Hansen døde den 7. okt. 1781, og hustruen døde den 8. juli 1809.

Vel, i første omgang var det ikke faderens gård Jes Madsen overtog ved sit giftermål, får vi nu at se.

Den 25. feb. I 1792, viedes i Thorstrup kirke, den 31 årige Jes Madsen fra Asp, og enkekonen den 29 årige Maren Pedersdatter i Siig. Gården følger enken, og desuden har hun en dreng på seks år.

Maren Pedersdatter var født i Frisvad den 2. juli 1763, og hendes forældre var Peder Jensen, og Else Nielsdatter. De var viet i Thorstrup kirke den 10. nov. 1759. Faderen døde i 1781, 55 år.

Moderen – og enken, Else Nielsdatter, døde den 6. dec. 1802.

Mette Jesdatter er Jes Madsens første barn, idet hun blev født den 7. jan. 1793, og hun var 22 år, da hun den 18. marts 1815, blev viet i Thorstrup kirke til den 24 årige Laurids Nielsen.

Det er ikke undersøgt hvor mange børn Mette og Laurids får sammen, men de har været gift i syv år da tøsén, Nielsine, bliver født, nemlig den 12. marts 1822.

Nielsine Lauridsdatter, bliver senere min oldemor.

Da Nielsine Lauridsdatter bliver voksen, er hun en tid stuepige på ”Sindinggaard”, i Thorstrup, og det er herfra hun som 24 årig rejser op til søsteren i Pederstrup – og der kommer hun til at holde sin fødselsdag samme dag som naboens søn, Peder, der også er født den 12. marts, men dog i 1823.

Fem år senere vies Nielsine i Pederstrup kirke til naboens søn, Peder Andersen Nyrup.

Om forældrene har aget den lange vej fra Sydvestjylland, op til datterens bryllup i Pederstrup, kan der jo kun gisnes om, men Mette Jesdatter og Laurids Nielsen dør først mange år senere.

Faderen, Laurids Nielsen døde i 1854, 63 år, og moderen, Mette Jesdatter døde i 1867, 74 år.

Var de gamle til brylluppet, var de kørende med heste-karet, skråt op over Jylland, den eneste måde dengang, fra køretøjet har de skuét ud over titusindvis hektarer lyngheder, med en rønne hist og her, sandsynligvis har de af og til mødt et studeforspand hvor folkene havde lyng og tyttebær med hjem. Var de til bryllup i Pederstrup var det før Kongeå-grænsen, før prægtige Enrico Mylius Dalgas.

Det meste af dansk jord har op gennem tiderne været pantsat til tyske og holstenske adelsmænd, og man skal huske at det officielle sprog i Danmark faktisk var tysk, på godserne, i embedsværket, og kongehuset, og hos officererne. De mest højrøvede talte endda fransk med hinanden, tysk til hunden og ridefogederne, og dansk til almuen, altså lav-kasten, bondebefolkningen, landbefolkningen.

Og at tyskerne, holstenerne, betragtede Danmark som en potentiel germansk provins er helt troligt.

Almindelige mennesker brugte kun dansk, og det var kun *skriftsproget* – som, inden skolerne, kun få mennesker kunne – *talesproget* var lokale dialekter som var så forskellige fra egn til egn, at folk havde meget svært ved at forstå hinandens så forskellige udtryk og strubelyde.

Det pantsatte Danmark betød at dem der ejede jorden var holstenere eller tyskere, det ses også af de tyske navne, som de besiddende havde, og har, og Sødal Gods var ejet af sådanne tyske panthavere, eller holstenske, og Godset havde da hundredvis af fæstegårde, huse, smedjer og kroer, underlagt. Det samme overalt, Tjele godsejeren kunne ride fra Viborg til Randers, på sin egen jord, hele vejen, men uanset at jyske godser var dobbelt store, så var det sjællandske godsejere der sad i regeringen, de Sjællandske godser var nærmere rigsdagen, med en rask enspænder. De Sjællandske godsejere var mere velhavende end jyderne, og ofte kongens venner, og nogle var endog meget fremsynede. Ofte var hele jyske herreder pantsatte, godser, og alt godset tilhørende... og det var jo det meste... Det kan jo ikke undre, når man ved der ikke fandtes hverken skoler, universiteter, pengeinstitutter, virksomheder af nogen art, kreditforeninger, mejerier, slagterier, forsikringsselskaber, eller nogen anden form for dansk kapitaldannelse. Smulerne som fandtes, skulle deles af et stigende antal folk. De institutioner som er nævnt, på linjerne her over, havde man i tysklandene over hundrede år før. De tilbageværende fordrukne danske jordbesiddere spillede ofte kort om bunker af pantebreve og tusinder af fæstebreve – gældsbeviser hos fæstebønderne, og når brændevinens fuseltåger, næste middag, var delvist fordampet, var mænd som havde tabt en bunke papir, ikke svært fattigere, og mænd som havde vundet, ikke svært rigere, for papiret var værdiløst, alene gæld. Almuen, folket, keredede sig ikke om hvem ridefogeden arbejdede for, det var jo aldeles ligegyldigt, for halvfems procent af befolkningen kunne ikke skrive deres eget navn, og forstod ikke meget, og dem der forstod noget af moradset, kunne ikke gøre en klap ved tilstanden, men bare sjoske videre, og mange af dem i en hjemmebrændt fusels-brændevins-brandert, som mange druknede elenden i, skulle tilstandene ændres skulle det gøres oppe fra... og det skete da også, hen over tiden, men i århundreder var Jylland tit besat af tyske lejetropper, der som del-løn plyndrede og voldtog i flæng.

Men, vi skal også se på Johanne Marie Pedersen Nyrups fædrene side. Hvor stammer ”Nyrup” fra? Sødal Gods ejede ejendomme helt oppe i Farsø, Strandby, Vognsild, og Nyrup – og herfra stammer Nyrup-slægten, der via Johanne Marie Pedersen Nyrups blod, mikses ind i de tre andre blod-linjer. ”Nyrupgaarden” havde folk, og en dygtig mand, Niels, kaldet Niels Nyrup, bliver hentet til Sødal, bliver ladefoged, og skal altså holde styr på driften, og, ikke mindst, folkene.

I Rødding kirkebog står: *Niels Nyrups datter, Kirsten, jordet den 9. maj 1742, 22 år gammel.*

Den 16 sept. 1753, vies i Rødding kirke, Niels Nielsen, Sødal, og Ane Marie Pedersdatter, Rødding. Afdøde Kirstens bror, Niels Nielsen, arbejdede også på Sødal, og ham er der krudt i, og vi læser et fæstebrev: *Niels Nielsen, brandfoged på Sødal Gods, er hermed fæster af tre gaarde i Rødding, som er Nyrupgaard og Sødal Gods underliggende. Fæstet er på følgende conditioner... o.s.v. o.s.v...*

Sødal den 10 maj 1756. Diderich Iversen.

Niels havde en dristig bror, og vi læser nu et fæstebrev: *Peder Nielsen, der er født på Sødals gods i Nyrup, er hermed fæster af en mig tilhørende gaard i Vognsild, af hartkorn 12 tdr. og 6 skjæp, og på følgende conditioner... o.s.v. o.s.v...* Sødal den 24. aug. 1747. Diderich Iversen.

Peder Nielsen har nu været gift med Karen Christensdatter i fem år, og har tre børn, da han påtager sig den store opgave i Vognsild, for Nyrupgaard var dengang et omfattende foretagende.

Men Niels Nielsen Nyrup, Sødal, havde fæstet tre ejendomme, og han drev selv den ene, mens han drev de to andre med bestyrer, for at drive den ene, og fortsat arbejde på Sødal, krævede sin mand.

Præsten i Rødding begynder straks ved børnenes dåb, at skrive: Niels Nyrups barn, o.s.v.

Den dreng som viderefører vores slægt bliver døbt den 2. november 1755, med navnet Niels Nyrup, og præsten skriver at bryggerpigen på Sødal bar barnet. Niels Nyrup er nummer to, af de syv børn.

Ane Marie Pedersdatter dør 15. aug. 1773, og Niels Nielsen Nyrup dør 11. jan. 1789, 66 år gammel.

Altså, det bliver Niels Nielsen Nyrup, der fører slægten videre.

Den 26. sept. 1783, troløves på Sødal Niels Nyrup, og pigen Helvig Andersdatter, og de blev viet i

Rødning den 31. okt. 1783. Helvig var 31 år, døbt i Rødning den 29. jan. 1852, og hendes forældre er Anders Nielsen Furbo, og Anna Nielsdatter, og de to blev viet i Rødning i 1744.

Anders N. Furbo er på dette tidspunkt skovfoged på Sødal Gods, og ved folketællingen i 1801, kan vi se at en søn, nemlig Jens Andersen Furbo, har overtaget faderens stilling.

Unge Niels Nyrup, og Helvig Andersdatter, fæster nu en gård af Sødal, og denne endog på livstid. Den gamle Nyrup er levende endnu, og om hans dygtige virke har haft indflydelse, vides ikke, det kan også tænkes at betingelserne i sådant tilfælde var lidt strengere.

Vi læser fæstebrevet: *Jeg, Henrich Frisenberg Iversen, gjør vitterligt, at jeg til Niels Niels søn, som er barnefødt på mit Gods, og nu sidst tjent som røgter, bortfæster hermed en mig tilhørende gaard i Pederstrup sogn og by, matrikel 8a. som Anders Andersen, og nu også enken, er fradøde.*

Gaarden er af hartkorn, 5 tdr. og 6 skjæp. Niels Nielsen får gaarden i fæste på livstid, på følgende conditioner... o.s.v. o.s.v... Fæsteren begynder til Mikkelsdag 1783.

Sødal den 26. april 1785. Henrich Frisenberg.

Det må formodes at Anders Furbo har ligget i strid med præsten i Rødning, hans død er ikke indført i kirkebogen, og heller ikke i Pederstrup, eller Løvel. En stærkt missionsk præst kunne være infam. Den 15. jan. skrives i kirkebogen, enken Anna Furbo jordet uden ligpræken.

Det ser ud til at Niels Nyrup og Helvig har frikøbt gården efter 25 år som fæstere, idet der ved jordvurderingen (skattevurderingen) i 1812, er skrevet: Gårdbonde i Pederstrup Niels Nyrup.

Den 25. maj 1790 døbes deres dreng, Anders, som viderefører generne.

Den 14. nov. 1917 bliver Anders Nyrup, 27 år, i Vinge kirke viet til Johanne Nielsdatter, også 27 år. Niels Nyrup dør hos Anders den 13. dec. 1829, 74 år. Helvig Andersdatter dør 13. juni 1834, 82 år. Anders Nyrup har overtaget gården længe inden faderens død, og benævnes ved børnenes dåb, som gårdmand, altså selvejer, og han bliver af betydende folk udnævnt som sognefoged.

Johannes far er gårdmand og sognefoged Niels Nielsen Møller i Vinge. Han var født 25 marts 1744. Hans far hed Niels Møller og hans mor hed Karen Christensdatter, og de to blev viet 26. aug. 1725. Karen jordes den 26. nov. 1775, og Niels Møller den 28. dec. 1777 og da har Johannes far overtaget gården, og bliver gift med Johannes mor, Maren Andersdatter, den 6. maj 1777.

Maren Andersdatters far hed Anders Hansen og han blev den 26 nov. 1749, viet til Anna Jensdatter af Lindum. Anders Hansen døde 26. okt. 1785, og Anna Jensdatter døde 1. marts 1807.

Da Anders Nyrup og Johanne Nielsdatter blev gift, er Johannes far, Niels Nielsen Møller, ikke med, han døde 14. juni 1815, 71 år. Hendes mor, Maren Andersdatter, bliver en gammel kone, hun dør den 9. maj 1842, 91 år gammel, og som vi skal se, kun to måneder før datteren Johanne.

Da vi nu bevæger os op mod vor tid, skal vi se hvor mange børn Anders Nyrup og Johanne avler, da de er bedsteforældre til Johanne Marie Pedersen Nyrup, og til broderen der overtager slægtsgården, Laust Nyrup. Den 11. feb. 1819 fødtes Anna Chatrine, den 28 aug. 1820 Niels Andersen, og den 12 marts 1823, Peder Andersen Nyrup, 27. marts 1826, Else Chatrine, og 29 okt. 1831 Niels Andersen.

Det bliver Peder Andersen Nyrup, der bliver min oldefar.

Fem børn i alt, og så er det slut med det – det var således ikke de mange svangerskaber og fødsler Johanne Nielsdatter døde af, det var der mange andre kvinder som gjorde, men hun var dog ikke mere end 52 år da hun døde den 16. juli 1842, så tuberkulosen kunne være dræberen.

Enkemanden, Anders Nyrup, er 52 år, og gifter sig igen den 10. feb. 1843, med pigen Ane Marie Jensdatter fra Roum, datter af Jens Pedersen og Kirsten Andersdatter, ”Skamrisgaard”.

Ane Marie var født 28. sept. 1813, og er altså hele 30 år gammel.

De blev gift i Roum kirke, og præsten skriver i kirkebogen at Anders Nyrup har gjort skifte med sine børn, og at de begge er lovligt vaccineret – en ny medicinsk opfindelse.

På den tid var det komplet utænkeligt at en gårdmandsdatter vies til en husmand eller daglejer – kunne pigen ikke selv, eller forældrene, finde et passende parti, måtte pigen pænt vente til der blev en ældre enkemand ledig, sandsynligvis beskidt og med stinkende ånde, og hvis dette også glippede måtte den søn, eller datter, der overtog gården, huse ungkarle-pigen, til hendes elendige dages ende. Pigen var måske dum eller grim, at hun lugtede af gammelt sved var ligegyldigt, for det gjorde alle, eller som Marie Grubbe sagde om kæresten, kusken: *han lugter så dejligt af tjære og hestegøde*. Og så var der *tåkkinoekerne*, mange steder fandtes der vanføre og evnesvage personer på gårdene. Anders Nyrup er både gårdmand og sognefoged, så han har været velkommen i ”Skamrisgaarden”, da han, den 52 årige mand, hentede den 30 årige Ane Marie i kareten, og der er sikkert fulgt et par kælvkvier, eller en følhoppe, med som medgift.

Der går næsten fem år inden den nye kone føder sit første barn, men den 31. okt. 1847, døbes Jens Andersen, og den 6. juli 1850, døbes tvillingerne Kirsten og Jensine, og endeligt den 26. okt. 1854 døbes endnu en Jens. Nu er gamle Jens i Skamris opkaldt tre gange, så datteren har gjort sin pligt. Præsten skriver i kirkebogen at moderen, Ane Marie, er 42 år, og faderen, Anders, er aftægtsmand. Det er rigtigt, for den 23. nov. I 1850 har han tilskødet sønnen Peder Andersen Nyrup gården, med besætning, avl, og alt tilhørende, for en sum af 12.000 rigsdaler, og deraf de 4.000 rigsdaler kontant. De 8.000 rigsdaler skal forrentes med 4%, og afdrages over en længere årrække.

Ingen der læser dette, skal være i tvivl om at kun en stor, veldreven ejendom, kunne koste det beløb. Efter skødebrevet følger en meget lang, to sider, og meget streng aftægtskontrakt, som køberen skal overholde – foruden fri bolig til sælgeren og dennes hustru, samt deres børn, skal køberen dagligt indbære vand og tørv, at indsætte i deres bryggers, og mange andre forpligtigelser, æg, kød, mælk. Til sidst står at han skal afholde sin lillesøster Jensines konfirmation, og også gøre hendes bryllup. Ved brylluppet skal han i medgift/arv, medgive hende en ko, og fire får.

Jensines tvillingsøster, Kirsten, døde først den 23. apr. i 1853, og i kirkebogen står at hun døde af tæring, så pigen har været skind og ben -- dødsdømt i årevis, for hun er ikke nævnt i salgspapirerne, men slutteligt står at hvis ikke Jensine er gift inden sit 30te år, skal han give hende kost, logi og løn. Peder Andersen Nyrup afholdt Jensines konfirmation den 23. apr. 1865, og han kom også til at gøre hendes bryllup, idet Jensine den 16. feb. 1875, i Rødding kirke bliver viet til ungkarl, Ole Jensen fra Lindum, og Jensine fødte deres første barn, en dreng, døbt den 10. maj 1877, med navnet Anders. Præsten skriver at de unge var fra Løvel hede, hvor det så end var? Formentlig lyngen syd for Vrå? Jensine har bestemt fået den ko og de fire får, som hun var tilskrevet, med i tilgift, meget mere end de fleste fattiglemmer, og meget mere end mange af os gamle, der jo er født et hundrede år senere. Selv om Peder Andersen Nyrup, har store forpligtigelser over for sin far, sin stedmor, og sine halv-søskende, har han alligevel mod og dynamik nok til at gifte sig.

Ti måneder efter overtagelsen af gården, nemlig den 21. sept. 1851, bliver han viet til Varde-pigen, Nielsine Lauridsdatter, Nielsine har i flere år været i huset hos sin søster, som er gift med degn og kirkesanger, P. Johansen, der jo var kommet til Pederstrup, nede fra Holsted, sydvest på.

Da Nyrup slægtsgården ligger ved siden af skolen, har Nielsine og Peder bestemt været godt kendt med hinanden da de viedes. Nielsine er 29 år, Peder 28 år. De havde begge fødselsdag den 12 marts. Skolen blev bygget i 1844, og der hørte 16 tdl. landbrug til. Skolen kostede knapt 800 kr. at bygge.

De har i lang tid inden giftermålet været enige om at slægterne skulle fortsættes eller var det snarere den stærkeste kraft på kloden, urinstinkterne, der også løb af med disse to unge forelskede.

Fem måneder efter vielsen blev det første barn døbt, nemlig den 15. feb. 1852, og navnet er Anders. Deres næste barn fødtes den 4. juni 1853, og pigen døbt Johanne Marie Pedersen Nyrup.

Johanne Marie Pedersen Nyrup, bliver min farmor.

Da Nielsine og Peder ventede deres tredje barn, var både de selv og de gamle, for ikke at snakke om folk i Pederstrup, nok spændte på om jordemoderen fra Bjerregrav først skulle ind i aftægtsboligen, eller ind i gårdboligen – og om jordemoderen kunne nøjes med en jumpe-tur til Pederstrup.

Gamle Anders Nyrup, og hans 22 år yngre Ane Marie Jensdatter, ventede deres fjerde barn samtidig med at sønnen Peder, og svigerdatteren, Nielsine, ventede deres nummer tre barn.

Det blev til aftægtsboligen jordemoderen skulle først, for den 26. okt. fødtes en dreng, som døbtens Jens Andersen. Nielsine holdt sig i fem dage mere, og den 31. okt. 1854, fødtes Peder Nyrops søn, der en tid senere døbtens Laurits Pedersen Nyrup.

Nielsine og Peder fik otte børn, og hvis nu den 64 årige far og farfar, Anders, ville vise sine egne og sønnens børn rundt på arealerne og fortælle om de svundne tider, så havde han bestemt nok at se til. Peder A. Nyrops sidste barn, Ane, blev født den 30. marts 1863, og Anders Nyrup oplevede således at blive bedstefar masser af gange, rundt om på egnen, og hele otte gange i sit gamle hjem.

Anders Nyrup, døde den 12. juni 1863, 73 år gammel.

Det var så både Johanne Marie Pedersen Nyrops moders slægt, og hendes faders slægt -- så langt tilbage som kirkebøgerne fortæller, og det er såmænd også tilstrækkeligt.

Min farmors mor, Nielsine Lauridsdatter, døde den 19. april 1891, og farmors far, Peder Andersen Nyrup, døde den 6. jan. 1992, og begge blev således 69 år gamle.

Det bliver Johannes broder, Laurids Nyrup, der 2. sept. 1883, får skødet på hjemmet i Pederstrup.

Der bliver frastykket et stykke jord som broderen, Niels Nyrup, får tilskødet den 13. okt. 1883, og her bygges der nu en helt ny og moderne gård. Man kan ikke lade være at beundre den dynamik og den dristighed, og det mod, hvormed datidens folk gik til opgaverne og forpligtigelserne.

Stavnsbåndets ophævelse i 1788 og flere frie bønder, gav virkelig fremdrift i det danske bondeland.

Da Laurids (kaldet Laust) bliver gift og begynder at avle børn, bliver han i kirkebogen omtalt som *gaardmand og sognefoged*, og der er da også godt 40 ha. til gården, da Laurids Nyrup den 30. maj 1923, overlader driften af ejendommen til datteren, gårdejer Petrine Nyrup, og hendes ægtefælle.

Johanne Marie P. Nyrup flyttede fra hjemmet, gården i Pederstrup, da hun, 19 år gammel, giftede sig med håndværker og landmand, Søren Christian N. Nedergaard, af "Nedergaard" i Vrå, nogle få kilometer fra Pederstrup, og de to unge bosætter sig nu på en lyng-ejendom, mellem Vrå og Løvel.

Ved starten af de fire slægtslinjer er vi helt tilbage i den tid hvor den svenske krigerkonge, Karl den tolvte, belejrede København, den russiske Tsar Peter den treide, anlagde havnebyen Sct. Petersborg, den tidligere russiske hovedstad, ved Neva flodens udløb til Østersøen.

Alle stormagternes appetit på nabolandene var umættelig, og russerne erobrede Finland fra Sverige, og i Danmark adles nordmanden, Peder Vessel, som Tordenskjold, og bliver leder af flåden, og det er der god brug for, idet Sverige atter kaster sig over Skåne, Halland, Blekinge.

Karl 11. og Karl 12. var magtsyge svenske konger, og ved hver af vor slægtslinjer begyndelse og hundrede år frem måtte riget Danmark-Norge, danske og norske soldater, kæmpe mod svenskerne, først for at beholde de old-gamle danske provinser i øst, samt gamle norske provinser syd og øst for fjeldkæden, og ind imellem måtte Danmark-Norge kæmpe for selve rigets, fællesrigets, eksistens, for Sverige var militært stærkt, og havde erhvervet store besiddelser i østersøområdet, men disse os af Sverige påførte krige, bragte hele Skandinavien til tiggerstaven, også Sverige.

Danmark-Norge tabte sine retmæssige landområder, men Sverige tabte dog Finland til Rusland.

Den om-nationaliserings-politik der nu foregik i norsksindede og dansksindede områder, var barsk, især i Skåne len og Bohus len, trodsede brutaliteten mod modstandsbevægelsen enhver humanitet.

Medens holstenerne og tyskerne listede tyskheden op i Slesvig, blev svenskheden brutalt påtvunget.

Karl 12. havde været i felten i en snes år, og mange af hans tropper endnu længere, så der var sket en forråelse af både kongen, hærførerne, soldaterne, og selve Sverige, som varede i generationer.

Når det nævnes her, er det fordi det forklarer en del af den elende som da herskede i Skandinavien.

Karl 12. ville have kompensation for tabte områder i øst, og kastede sig atter over Norge, men blev stanset af nordmændene ved borgen Fredrikssten, mens Tordenskjold gjorde ham besvær på søen. I Fredrikssten blev kongen dræbt af en kugle i øjet, måske svensk, deraf mundheldet: *lige i øjet*. Den frygtelige armod krigene havde skabt i Skandinavien fik nu følger, for folk i Norge og Sverige var ved at sulte ihjel, og mange ”gamle danskere” i Sydsverige flygtede nu til Danmark. Men det var et fåtal, imod den million svenskere der emigrerede til USA, som også en halv million finner, en halv million nordmænd, og en halv million danskere – en stor skandinavisk åreladning. Danske i Slesvig emigrerede procentvis i størst antal, men i USA blev de registrerede som tyskere. Men vi er nu i tiden hvor den tyske adelsmand, Bernstorff, bliver dansk rigskansler – statsminister, denne begavede mand som holdt Danmark uden for utroværdige alliancer, og som først løsnede de snerrende bånd for bønderne på sit eget gods, og derefter for andre bønder, landbefolkningen, som dengang slubrede af det samme grødfad -- og derefter stak sin ske op bag loftsbjælken. Den norske præst, Hans Egede, missionerer blandt grønlanderne, sammen med tyske missionærer, og den franske revolution skaber voldsom turbulens, og påvirker stokkonservative ledere i Europa. I Danmark bliver stavnsbåndet ophævet i 1788, Danmark går fallit i 1813 samt mister Norge i 1814. Under den sindssyge kong Christian den syvende, er den holstenske adelsmand, Struensee, blevet dansk statsminister, og foruden at være den unge ensomme dronnings elskerinde, er Struensee også en fremsynede statsminister, som Bernstorff. Disse ”store” tidligere tyskere, ”tænkte på dansk”. Holsteneren, Struensee, er både progressiv og dristig, han fremtvinger den ene fornyelse efter den anden, menneskelig-gørelse af lovgivningen, torturen forbydes, censuren afskaffes, trykkefriheden indføres, o.s.v. o.s.v... Struensee blev en meget stor dansk reformator – over 2000 reformer tvang han igennem over for den modvillige adel og godsejerne, og dette kom til at koste ham halsen. Under et påskud om majestæts-fornærmelse mod den impotente og sindssyge kong Christian 7., og ved at dronningen søgte intim trøst hos sin dygtige livlæge og rådgiver, Struensee, blev han anholdt og stillet for retten, en ret af reform-modvillige godsejere, vanæret, håndsafhugget, og halshugget. Længere op gennem tiden, og mine fire slægtslinjer, raserer Napoleonskrigene Europa, og spanske tropper var da stationeret i allierede Danmark -- for svenskerne er allierede med russere og tyskere, det var briterne også, de tog vor stolte flåde i 1807, og var så tvære at vi ikke kunne få hjælp i 1864. Vi har mange ting at være stolte af i Danmark, navnet Danmark kommer fra kong Dan, hen over Gorm den gamle og dronning Thyra, som byggede Dannevirke, Dannevold, til værn mod tyskerne, og det som vi fik ud af sandjorden, for vi havde ingen kul og jern som svenskerne, og tyskerne og briterne, vi havde kun næverne, og så de danske som drog ud og kom hjem med nye ideer, fra den jyske vestkyst hvor britiske fiskere lod deres både rende op på stranden for at proviantere og over – natte, tog forhulede knægte med som hjælpere, og de fleste blev i England og gik ind i flåden, og flere af dem fik høje poster i admiralitetet eller blev eskadrechefer, og dem der kom tilbage kunne åbne fattigfolkets øjne for den store verden, om end en del ikke kunne begribe deres beretninger. Det er sandt, som Grundtvig digter: *fuglen har vingfang, men mennesket har åndfang, og det er jo tusinde fold mere værdifuldt, for når fuglen skal til Rom, hvor yndefuld og hurtig den end er, skal fuglen bruge dage, medens mennesket, bare det hører ordet Rom, jo er dernede på et splitsekund.* **Åndfang**, med det mente Grundtvig at vi kan komme langt, vi kan overkomme, vi kan se og forstå.

I gamle dage kunne man være fæstebonde, af gård eller husmandssted, eller rønne, man kunne være indsidder, altså lejer af en hytte, man kunne være selvejer, man kunne et håndværk, eller var fisker, og det er helt sikkert at det ikke var lige meget hvad man var, ikke i ens egne øjne, og slet ikke i de andres øjne, for dengang som i dag, var sladder og misundelsen et klamt åg som mange led under. Nu er tiden en anden, men det at være husmand er faktisk en hæders-tittel, og ej et nedladende ord, for det krævede sit at få tingene til at fungere så familien kunne overleve.

Men at være husmand inde i hovedet er en anden sag, og dem var der alt for mange af, og det er der også i nutiden, og det er trist, for det er skammeligt ikke at bruge det intellekt som folk er udstyret med, og endnu mere skammeligt at andre folk ikke kan anerkende god forstand.

For det betyder noget for alle mennesker, for fædrelandet for økonomien, at der er dygtige stræbere, man må anerkende denne kendsgerning, og så håbe på at de fremmeste ikke bliver for højtrøvede, en skov af Erasmus Montanusser, som sikkert også snart ville blive fældet.

Uanset, det var dem der gik foran der skaber resultaterne, det var ikke de uvidende, de forsigtige, de angste uden mod, trykheds-narkomanerne eller pengepugerne, for det er pilespiden der nedlægger hjorten, og så kommer hoben, hylende og vrælende, og kaster sig over byttet, sådan er en udvikling. Men vi skal nu til det tyvende århundredes begyndelse, selvejerbondens og industriens tidsalder.

I 18 tresserne kom den amerikanske borgerkrig til at rase i 4 - 5 år, med 700.000 dræbte soldater, og flere af dem europæiske og skandinaviske emigranter, der fra Ellis Island kom direkte i blå uniform. Store kolonier af skandinaver bosatte sig i fremmede lande, først og fremmest i USA, og glædeligt giftede de sig med hinanden, uden hensyn til deres gamle landes stupide ufredeligheder.

I det fremmede var der mere der samlede end der skilte, det var der også her, men man så det ikke.

Bondevennerne sejrede, landfolket har rejst sig fra usselhed til storhed, og skabte eksportindtægter. Vi er nu ved jernskibene, Suezkanalens åbning sidst i 1800 tallet, Panama-kanalens begyndelse, vi fremme ved det tyvende århundrede og industrialiseringen, og ved mine forældres vielse i 1902, og min egen fødsel i 1908. Godt nok bevægede fremskridtene sig langsomt ved århundredskiftet, men det gik fremad, og jeg bilder mig ind at mine forældre troede på en bedre fremtid for dem, end deres forældre havde haft, for vi havde fået folkestyre og demokrati, og kvinderne fik stemmeret i 1915. Desværre er vi også fremme ved den første verdenskrigs vorden, og det er en modbydelig historie.

Men vi skal afslutte slægtsforskningen vedrørende mine forfædre og formødre, og det gør vi så nu.

De sidste linjer der fører til min farfar og min farmor, er til ende -- de to blev viet i Vammen kirke 18. nov. 1902, og de avlede seks børn sammen, blandt andre min egen far, Anders S. Nedergaard. Tredive år senere flytter de gamle til Foulum, og dør der, Søren Chr. i 1920, Johanne Marie, i 1929. De otte strenge, og de fire blodlinjer, ender altså i mine otte oldeforældre, som opremses herunder.

Nielsine Lauridsdatter, og Peder Andersen Nyrup. bosat i Pederstrup.

Lotte Lovise Larsdatter, og Anders Morten Jensen. bosat i Norup.

Ane Kirstine Germandsdatter, og Laurs Laursen Hvam. bosat i Vammen.

Maren Marie Sørensdatter, og Niels Chr. Christensen Nedergaard. bosat i Vrå.

Summa summarum... med mine fire bedsteforældre, og mine to længst afdøde forældre, her under.

Maren L. Hvam, (Andersdatter) og Peder L. Hvam. = = = Christine (L. Hvam) Nedergaard. Johanne Marie Nedergaard, (Nyrup) og Søren Chr. Nedergaard. = = = Anders S. Nedergaard.

Min mor, Christine, havde en dreng, Hans Rasmussen, med ind i sit ægteskab med far, drengens far var mors første forlovede, men da hun mødte forkarlen, Anders, på "Sønderupgaard" ved Vammen, slængede hun forlovelsesringen bort, og forlovede sig med sin nye kærlighed, Anders Nedergaard.

Vel, hvis summen af synder er nogenlunde lige stor hos alle individer, må de som ikke forfalder til åbenlyst kødeligt begær, jo nødvendigvis foretage sig nogle andre syndige ting – og det gør de så.

Anders og Christines ni børn, Valdemar, Johanne, Søren, **Alfred**, Ida, Marie, Hans, Kristian, Ejnar.

Mor døde 17. okt. 1947, og begravedes i Roum. ---- Far døde 7. jan. 1969, og begravedes i Ulbjerg.

Mor og far var blevet skilt, da far blev grebet af religiøst idioti, via ”De gamle stier” i Roum-sekten. Ved slutningen, *falderebet*, føler jeg glæde ved at kunne viderebringe ”historien” til efterkommerne.

Søren Christian Nedergaard, og Johanne Nedergaard, (Nyrup) med Nielsine 1874, Peder 1876, Maren Marie 1879, og Anders 1882, Christa 1886, og Niels Kristian 1892. Manden øverst til højre, er min far, Anders Sørensen Nedergaard.

Anders Nedergaard, og Christine Nedergaard, (Hvam) med nederst fra venstre Ejner 1919, Johanne 1904, Anders Kr. 1917, og øverst fra v. **Alfred 1908**, Ida 1910, Marie 1913, Valdemar 1903, Hans Peter 1914, og Søren Christian 1907. Jeg har ikke ønsket stamtavlen som stutterierne, men at berette om fortiden og datidens mennesker, og, det er nu over to-hundrede-og-halvtreds år siden den unge Niels af Nyrup, oppe i Himmerland, blev brandfoged, med mere... på Sødal Gods, Rødding, og hans sønnesøn, Niels Nielssøn Nyrup, fik gården i Pederstrup i fæste på livstid, af holsteneren Henrich Frisenberg... og frikøbte gården. Der kan ikke være den fjerneste tvivl om at disse dynamiske himmerlændinge var ud af cimbrene, og den slags begavede og driftige folk fandtes heldigvis overalt i vort fædreland, og det blev dem der, efter stavnsbåndets ophævelse, drev dansk agerbrug fremad mod andelsbevægelsens mejerier og slagterier, som sad i disse små virksomheders bestyrelser, og som forstod at der skulle trækkes på samme hammel, at der skulle eksporteres, og som derved skabte den importerede kapital som i sidste ende gjorde at Danmark kunne afvikle de allestedsnærværende og snærende holstenske, og tyske, pantrettigheder over danske jord og ejendom, og dermed gæld for den samtlige befolkning. Disse arbejdsomme mennesker skabte ud af andelsbevægelsens kapitalimport også sparekasserne, brugsforeningerne, forsikringsselskaberne, kreditforeningerne, forsamlingshusene og højskolerne, samt skolerne, og meget mere, men omdrejningspunktet var kapitalimport, via landbrugseksport.

Folk fik mulighed for anden beskæftigelse, og fik også mulighed for finansiering af fast ejendom. Bønderne havde selv lært sig at læse regne og skrive, for skolerne på landet fungerede først tåleligt omkring år 1900 – de blev sognefogeder, og så blev de udsat for misundelse fra de mindre heldige. Der var ikke noget ondt i disse driftige folk, det var bare dem der måtte gå forrest når lyng-heden skulle gøres frugtbar, når der skulle bygges nye gårde og husmandssteder, skoler... o.s.v. o.s.v. Man skal ikke forklejne dem, de fleste, som traskede bagefter, for de slæbte også deres åg, deres byrder, men -- uden dem der tog kommandoen, initiativet, ansvaret, forpligtigelsen, var Danmark aldrig kommet af med de tyske panter, udlandsgælden, som har plaget fra før Grev Gerhard blev greve af Holsten, hertug af Slesvig, og rigsforstander af Danmark. ”Den kullede Greve, skallede Gert”, blev undlivet i Randers af Niels Ebbessøn i 1340, da panthaveren var oppe efter sine renter.

Mange mange ting har ændret sig siden år 1700 -- men ikke nødvendigheden af at nogen vover at sætte ting på skinner, vover at tage springet og vover at udsætte sig for kritik fra de bagkloge, dem der er tryghedsnarkomaner, dem som mener de får for lidt, dem som ikke selv gider, eller formår. Havde de dygtigste af forfædrene ikke trukket sig op ved hårene -- så havde kapitalimporten ikke kunnet finansiere industriens udvikling, som startede med landbrugsmaskiner, så ville den danske industri, og følgeindustri, automatisk være finansieret af Tyskland, som jorden i hine gamle dage.

Akkurat som de franske protestanter, huguenotterne, som flygtede til Danmark, og som friserne på vadehavsøerne, som de hollandske indvandrere på Amager, og som kartoffeltyskerne på heden, er de holstenske og tyske godsejere, panthavernes forlængede arm, jordbesidderne, nu blevet danske. Man skal ikke bilde sig ind det er en selvfølge at Danmark er dansk -- det er det ikke, svenskerne, russerne, briterne, og ikke mindst tyskerne, kunne hver især have sat sig på landet for århundreder siden -- kun den omstændighed at ingen, absolut ingen, af de nævnte fire stormagter under nogen omstændigheder kunne, eller ville, lade et af de andre lande regere over vore tre indfaldsporter til Østersøen, har medført at vi stadig er en lille selvstændig nation i dag, sådan er det og intet mindre, miraklet består simpelthen i at den tyske kultur, sprog, kapital og indflydelse, blev holdt i skakmat af stærke nationer uden for Danmark, og det var ikke for danskernes skyld, det var for deres egen, og ved afslutningen af denne slægtsforskning, kan man jo glæde sig over at det alligevel er endt så lykkeligt, så godt de sidste halvtreds år, når landets elende ikke har været værd at føre storkrig for.

Når man har brugt år på at finde tilbage til de mennesker der udgør ens ophav, kommer man næsten til at kende anerne personligt, til at kende de kummerlige forhold som de levede, arbejdede, og døde under, det sætter ens egen tilværelse i relief, og det giver en glæde at vi er nået så vidt som vi er nu.

Fotografiet her over, er fra nogle år efter århundredskiftet mellem det nittende og tyvende århundrede. Her ses fra venstre mormor, Maren L. Hvam, moster Louise, halvbror Hans, og morbror Hans Laursen. På det tidspunkt havde Hans` storebrødre, Laust og Anders, etableret sig som tømrermestret i Pamona. Det var på det tidspunkt at de sidste af det vilde vestens revolver-svingere nød deres otium i Californien. Hans giftede sig med Stine Elisabeth Brun fra Hvorum, ved Klejtrup sø, Stine havde også familie i Californien, så de to unge udvandrere sluttede sig til deres slægtinge syd for San Francisco, Hans blev tømmerhandler i delstaten. De tre brødre købte også jord og avlede frugt til salg, blandt andet appelsiner, i det solrige Californien, en af USA's store stater. Deres efternavne blev senere ændret til Lewison, og Stines slægtinges efternavne blev ændret til Brown. Jeg ved at Brun udvandreren har besøgt Hvorum, og også Stine på hendes ældre dage i 1957, hvor hun mødtes med sine søstre, Amalie og Marie efter 47 år i Californien, nu som pensionist, Mrs. Hans Lewison, Pamona, USA. Laust, Anders, og Hans Laursen Hvam (Lewison) genså aldrig igen deres fædreland, men nogle af deres sønner blev soldater udstationeret i Europa, og besøgte ved lejlighed deres forældres gamle Danmark. Der kan vist ikke være tvivl om at USA dengang kunne tilbyde mere end Danmark.

 Alfred Nedergaard Engelsborg Viborg 1990.

Efterskrift: Alfred Nedergaard døde 07-03-2007, 98 år gl., og blev begravet på Løvel kirkegård.